

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «ОБЛІК І АУДИТ»

**Галузь знань: 07 Управління та адміністрування
Спеціальність: 071 Облік і оподаткування**

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ
СУЧАСНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ**

Здобувача Шаповалова Максима Олеговича

_____ (підпис)

Науковий керівник: Кірданов Михайло Григорович, к.е.н., доцент

_____ (підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: Цятковська Олена Віталіївна, д. е. н., доцент

_____ (підпис)

Київ 2025

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 95 сторінок, основний текст кваліфікаційної роботи викладено на 69 сторінках друкованого тексту. Робота містить 17 таблиць, 9 рисунків, список використаних джерел з 40 найменувань, 8 додатків.

«ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ»

Об'єктом дослідження є процес обліку та контролю запасів підприємства в системі управління його активами.

Предметом дослідження є теоретичні, організаційні, методичні засади обліку і контролю запасів та аналіз ефективності управління запасами підприємства у контексті впровадження сучасних цифрових технологій управління активами.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної магістерської роботи є дослідження теоретичних та розкриття організаційно-методичних основ обліку і контролю запасів в умовах цифрової трансформації, оцінювання ефективності управління запасами підприємства, формування пропозицій щодо оптимізації обліку та контролю запасів підприємства в умовах використання сучасних методів управління активами.

Для досягнення поставленої мети визначено такі основні завдання:

- розкрити економічну сутність запасів як об'єкта управління активами та їх роль у забезпеченні фінансової стабільності підприємства;
- узагальнити сучасні теоретичні підходи до організації обліку й контролю запасів, зокрема із застосуванням ERP-систем, ABC- та XYZ-аналізу, штучного інтелекту, IoT і блокчейн-технологій;
- проаналізувати міжнародну практику обліку та контролю запасів, визначити можливості її адаптації до українських умов;
- дослідити організаційно-методичні особливості системи обліку й контролю запасів на базовому підприємстві ТОВ «ДООЗ»;
- провести економіко-математичний і факторний аналіз ефективності управління запасами;
- розробити практичні пропозиції щодо оптимізації облікових і контрольних процедур на основі цифровізації, ERP-аналітики та прогнозних моделей управління.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. У роботі систематизовано наукові підходи до класифікації та оцінки запасів, визначено особливості їх обліку відповідно до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS) і вітчизняних нормативних документів. Обґрунтовано доцільність інтеграції облікових і контрольних процедур у межах єдиної цифрової системи управління активами підприємства.

Методичне значення полягає у розробці комплексної моделі управління запасами на основі синергії ERP-, IoT-, AI- та блокчейн-технологій, що

забезпечує прозорість обліку, достовірність контролю та своєчасність прийняття рішень.

Практичні результати дослідження полягають у розробленні пропозицій для ТОВ «ДООЗ» щодо вдосконалення: системи внутрішнього контролю запасів; використання ABC-/XYZ-аналізу для класифікації матеріальних ресурсів; впровадження IoT-датчиків, RFID-ідентифікації та блокчейн-рішень для відстеження ланцюгів постачання та прогнозних алгоритмів для планування закупівель і зменшення витрат.

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2024 – 2025.

Рік захисту роботи: 2025.

Ключові слова: запаси, облік, внутрішній контроль, ERP-система, економіко-математичні методи, ABC-/XYZ-аналіз, IoT, блокчейн, штучний інтелект, управління активами, цифровізація обліку, ефективність підприємства.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ	6
1.1. Запаси як об’єкт управління активами: економічна сутність, класифікація та роль у фінансовій стабільності підприємства	6
1.2. Сучасні методи управління запасами: застосування ERP-систем, ABC- та XYZ-аналізу, штучного інтелекту й Big Data	11
1.3. Міжнародна практика сучасних систем обліку і контролю запасів	19
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА	23
2.1. Система обліку та внутрішнього контролю запасів на підприємстві за сучасних методів управління запасами.	23
2.2. Використання ERP-систем та автоматизованих технологій в обліку запасів .	33
2.3 Шляхи удосконалення технологічних аспектів внутрішнього контролю виробничих запасів підприємства	39
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	45
3.1. Методика проведення аналізу запасів із застосуванням економіко-математичних методів та цифрових інструментів	45
3.2. Динаміка, структура та оборотність запасів за останні три роки	50
3.3. Факторний аналіз ефективності управління запасами із застосуванням ABC-/XYZ-аналізу та прогнозних моделей	58
3.4. Пропозиції щодо оптимізації обліку та контролю запасів підприємства	63
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69
ДОДАТКИ	73

ВСТУП

Сучасні умови господарювання вимагають від підприємств ефективного управління матеріальними ресурсами (запасами), оскільки вони становлять одну з найвагоміших складових активів і безпосередньо впливають на фінансові результати діяльності. Недосконалий облік та неналежний контроль за рухом запасів призводять до перевитрат, втрати ліквідності та спотворення фінансової звітності, що створює значні ризики виникнення помилок різного рівня небезпеки. Саме тому використання сучасних методів управління активами, зокрема автоматизованих облікових систем і аналітичних інструментів контролю, набуває особливої актуальності для українських підприємств у контексті підвищення конкурентоспроможності, запобіганню шахрайству та адаптації до міжнародних стандартів фінансової звітності.

Питання організації обліку та контролю запасів висвітлено у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних фахівців-науковців, зокрема: Цимбалюк І.С. [1], Скрипник М.І. [2], Польова Т.В. [3], Гаврилко П.П., Лалакулич М.Ю., Югас Е.Ф. [4]. Водночас, недостатньо дослідженими залишаються питання синергетичного поєднання облікових і контрольних процедур у межах управління активами, а також оцінки ефективності застосування сучасних методів в умовах цифрової трансформації економіки України та військового часу, коли щодня завдаються ракетно-бомбові удари по різного типу інфраструктури. Саме ці аспекти мають бути досліджені для виокремлення оптимальних методів та розроблення висновків щодо впровадження інтегрованої системи обліку і контролю запасів в умовах використання сучасних методів управління активами.

Мета роботи — дослідити теоретичні та розкрити організаційно-методичні основи обліку і контролю запасів в умовах цифрової трансформації, дати оцінку ефективності управління запасами підприємства, сформулювати пропозиції щодо оптимізації обліку та контролю запасів підприємства в умовах використання сучасних методів управління активами.

Для досягнення поставленої мети у роботі передбачено **вирішення таких**

завдань:

1. Розкрити економічну сутність запасів як об'єкта управління активами та визначити їх роль у забезпеченні фінансової стабільності підприємства.
2. Узагальнити сучасні теоретичні підходи та методи управління запасами, зокрема із використанням ERP-систем, ABC- і XYZ-аналізу, технологій штучного інтелекту та Big Data.
3. Проаналізувати міжнародну практику обліку і контролю запасів, визначити можливості її адаптації до українських реалій.
4. Дослідити організаційно-методичні особливості системи обліку та внутрішнього контролю запасів на базовому підприємстві.
5. Оцінити ефективність управління запасами із застосуванням економіко-математичних та аналітичних методів.
6. Розробити практичні рекомендації щодо удосконалення обліку та контролю запасів з урахуванням сучасних інформаційних технологій і методів управління активами.

Об'єктом дослідження є процес обліку та контролю запасів підприємства в системі управління його активами.

Предметом дослідження виступають теоретичні, організаційні, методичні засади обліку і контролю запасів та аналіз ефективності управління запасами підприємства у контексті впровадження сучасних цифрових технологій управління активами.

Методи дослідження: у процесі дослідження застосовано діалектичний метод пізнання, метод аналізу і синтезу для визначення сутності запасів; порівняльний метод – для зіставлення національних і міжнародних підходів; економіко-статистичні методи – для оцінки ефективності управління запасами; графічний метод – для візуалізації взаємозв'язків між обліком, контролем і управлінням активами; системний підхід – для формування комплексних пропозицій щодо удосконалення обліково-контрольних процедур та метод моделювання для побудови прогнозів, оцінки факторних змінних та оптимізації управління запасами.

Теоретична значущість роботи полягає у подальшому розвитку наукових положень організації обліку та контролю запасів як складової системи управління активами підприємства в умовах цифрової трансформації. **Методичне значення** полягає в удосконаленні підходів до організації облікових та контрольних процедур з використанням сучасних цифрових інструментів, ERP-систем та аналітичних методів. **Практична значимість** полягає у можливості застосування розроблених рекомендацій на підприємствах для підвищення ефективності управління запасами, забезпечення достовірності облікової інформації, оптимізації контролю матеріальних ресурсів та зменшення витрат, пов'язаних із їх змістом та рухом.

Інформаційну базу дослідження становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, нормативно-правові акти України, Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), дані Державної служби статистики України, офіційні звіти підприємств, матеріали професійних видань, аналітичні огляди та власні розрахунки.

Зважаючи на все вищевикладене, актуальність теми не виникає сумнівів, оскільки ефективний облік і контроль запасів є ключовою передумовою раціонального використання матеріальних ресурсів, забезпечення фінансової стійкості підприємства та підвищення його конкурентоспроможності. В умовах цифрової трансформації економіки саме удосконалення системи обліку й контролю запасів із застосуванням сучасних методів управління активами набуває стратегічного значення. Це зумовлює потребу в розробленні науково обґрунтованих підходів до інтеграції нових методів у процеси обліку, контролю та аналізу, що сприятиме підвищенню достовірності інформаційного забезпечення управлінських рішень і формуванню ефективної системи управління ресурсами підприємства.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

1.1. Запаси як об'єкт управління активами: економічна сутність, класифікація та роль у фінансовій стабільності підприємства

Запаси є одним із найважливіших складових активів підприємства, що забезпечують безперервність виробничого процесу, виконання зобов'язань перед контрагентами та формування прибутку. Від ефективності їх обліку та контролю залежить фінансова стійкість, ліквідність та конкурентоспроможність підприємства.

Особливої уваги набувають запаси в цілях збереження функціональності та стійкості підприємства, внаслідок повномасштабної військової агресії проти України, що спричинило значні втрати виробничого потенціалу, порушення логістичних ланцюгів, збільшення витрат на забезпечення безперервності діяльності підприємств та зростання ризиків у системі управління активами. У таких умовах ефективний облік та контроль запасів мають ключове значення для підтримки ресурсної стійкості підприємств.

Водночас, процеси цифрової трансформації економіки, які активно розвиваються навіть під час воєнного стану, створюють нові можливості для вдосконалення механізмів управління, зокрема, систем обліку, контролю та аналітики запасів. Використання сучасних інформаційних технологій, ERP-систем, інструментів штучного інтелекту та аналітики великих даних допомагає підвищити ефективність управлінських рішень, прозорість облікових процесів та зменшити ризики фінансових втрат. У цьому контексті вивчення теоретичних та методологічних основ обліку та контролю запасів є особливо актуальним, оскільки поєднує класичні принципи бухгалтерського обліку з інноваційними цифровими підходами до управління активами в умовах невизначеності та економічної турбулентності.

Для глибшого розуміння сутності досліджуваної проблеми необхідно, перш за все, розкрити економічну природу запасів, їх зміст, структуру та роль у забезпеченні ефективного функціонування підприємства.

У сучасній економічній теорії запаси розглядаються як сукупність матеріальних цінностей, які знаходяться у розпорядженні підприємства та призначені для подальшого використання у процесі виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг або реалізації на ринку. Вони є одним із ключових елементів оборотних активів, забезпечуючи безперервність операційного циклу та стабільність фінансово-господарської діяльності. В табл. 1.1 наведено економічну сутність запасів як елемента системи управління активами підприємства.

Таблиця 1.1 – Економічна сутність запасів як елемента системи управління

Функція запасів	Зміст функції	Економічне значення для підприємства
Виробнича	Забезпечення безперервності виробничого процесу шляхом створення необхідних матеріальних резервів — сировини, матеріалів, комплектуючих, напівфабрикатів.	Гарантує стабільність виробництва, зменшує ризик простоїв та втрат від нестачі ресурсів, сприяє зростанню продуктивності праці.
Комерційна	Формування запасів готової продукції та товарів для реалізації, необхідних для виконання договірних зобов'язань і задоволення попиту споживачів.	Підвищує конкурентоспроможність підприємства, забезпечує гнучкість у збутовій політиці та стабільність доходів.
Фінансова	Оптимізація структури оборотних активів, управління витратами на утримання запасів і забезпечення ліквідності підприємства.	Впливає на рентабельність, оборотність активів і загальний рівень фінансової стійкості підприємства.

Джерело: розроблено автором

Тож, запаси виконують багатофункціональну роль у системі управління активами підприємства. Вони одночасно забезпечують безперервність виробничого процесу, формують умови для ефективної збутової діяльності та впливають на фінансові результати та ліквідність підприємства. Раціональне управління запасами передбачає узгодження виробничих, комерційних та

фінансових аспектів їх використання, що є запорукою стабільності та економічної ефективності підприємства.

Згідно з НП(С)БО 9 «Запаси», до їх складу належать сировина, основні та допоміжні матеріали, готова продукція, товари та інші матеріальні ресурси, що знаходяться на балансі підприємства. Запаси визнаються активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена [5]. У міжнародній практиці поняття запасів визначено М(С)БО (IAS) 2 «Запаси», згідно з яким запаси – це активи, які утримуються для продажу в ході звичайної діяльності, що знаходяться в процесі виробництва або споживаються для виробництва товарів та послуг.

Так, наприклад, М(С)БО (IAS) 2 «Запаси» надає рекомендації щодо визначення собівартості запасів та подальшого визнання її як витрат, включаючи будь-яке списання до чистої реалізаційної вартості. Він також надає рекомендації щодо формул розрахунку собівартості, які використовуються для віднесення витрат на запаси. Запаси оцінюються за меншою з двох величин: собівартості та чистої реалізаційної вартості. Чиста реалізаційна вартість – це оціночна ціна продажу у звичайному ході діяльності за вирахуванням оціночних витрат на завершення та оціночних витрат, необхідних для здійснення продажу [6].

Собівартість запасів включає всі витрати, понесені на придбання, переробку (включаючи прямі витрати на оплату праці та виробничі накладні витрати) та інші витрати, понесені на доведення запасів до стану та місця розташування на дату оцінки. Собівартість визначається з використанням таких підходів: метод специфічної ідентифікації для запасів, які не є взаємозамінними; метод «перший прийшов, перший вибув» (FIFO) або метод середньозваженої вартості для запасів, які є взаємозамінними та мають велику кількість найменувань з незначною індивідуальною вартістю.

При продажу запасів їх балансова вартість визнається витратами у звітному періоді, в якому визнається відповідний дохід від продажу. Будь-яке зменшення вартості запасів до їх чистої реалізаційної вартості або збитки, пов'язані з ними,

визнаються витратами у періоді, в якому відбулося відповідне списання або знецінення.

Для належної організації обліку, контролю та аудиту запасів слід керуватися чинними законодавчими й нормативними актами, які встановлюють єдині правила ведення обліку, проведення аудиту та порядок відображення відповідної інформації у фінансовій звітності (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Нормативне забезпечення обліку запасів

Міжнародний рівень
МСБО (IAS) 2 “Запаси”
Державний рівень
Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність”
Податковий кодекс України
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій
НП(С)БО 9 “Запаси”
НП(С)БО 16 “Витрати”
НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”
НП(С)БО 2 “Консолідована фінансова звітність”
Рівень підприємства
Наказ про облікову політику

Джерело: розроблено автором на основі даних [8,9]

Деякі вчені пов'язують фінансову стійкість із здатність підприємства (системи) до дії. Вони стверджують, що фінансовою стійкістю є здатність підприємства поглинати зовнішні й внутрішні дестабілізуючі фактори через ефективне застосування своїх ресурсів за рахунок використання й удосконалення економічного потенціалу. Існує комплексний підхід у визначенні поняття фінансової стійкості, представники якого визначають його, як комплекс складників. Прихильники даного підходу розглядають фінансову стійкість як сукупність взаємозумовлених та взаємопов'язаних складників, які за будь-яких умов забезпечують здатність до ведення діяльності підприємств, запас ресурсів (ресурсного потенціалу) та збалансований процес функціонування [10].

Фінансова стійкість підприємства є однією з найважливіших характеристик його фінансового стану, що формується у процесі виробничої та фінансово-інвестиційної діяльності [11, с. 653].

Серед факторів, що визначають рівень фінансової стійкості, запаси займають особливе місце, оскільки вони забезпечують безперервність операційного циклу та впливають на швидкість оборотності капіталу, прибутковість та ліквідність підприємства. Займаючи центральне місце в структурі оборотних активів підприємства, їх раціональне управління безпосередньо впливає на фінансову стійкість, ліквідність та платоспроможність суб'єкта господарювання. Вони є одним з ключових елементів операційного циклу, який забезпечує трансформацію грошових ресурсів у виробничі запаси, готову продукцію та знову ж таки в грошові надходження. Будь-які порушення цього циклу призводять до уповільнення оборотності капіталу, зниження рентабельності та ризику втрати фінансової рівноваги.

З економічної точки зору, запаси також виконують стабілізуючу функцію, оскільки забезпечують безперервність виробничо-збутової діяльності підприємства навіть під час коливань ринкової кон'юнктури або перебоїв з постачанням. Наявність оптимального обсягу запасів створює страховий резерв, який мінімізує ризики простоїв, затримок виконання контрактів та втрати доходів. Водночас надмірне накопичення запасів призводить до заморожування оборотних коштів, збільшення витрат на зберігання, псування або старіння матеріалів, що негативно впливає на фінансові результати.

Раціональна політика управління запасами сприяє збільшенню оборотності активів, скороченню фінансового циклу та більш ефективному використанню капіталу. Збалансований рівень запасів дозволяє підприємству підтримувати ліквідність, забезпечувати операційну гнучкість та формувати резерви для фінансової стійкості в кризових умовах.

Крім того, запаси впливають на структуру фінансування підприємства: надмірна частка запасів в активах свідчить про неефективне використання оборотного капіталу, тоді як занадто низька частка може свідчити про ризик втрати виробничого потенціалу або невиконання договірних зобов'язань. Тому управління запасами вимагає комплексного підходу, що поєднує аналітику та прогнозування для досягнення співвідношення між прибутковістю, ризиком та ліквідністю.

1.2. Сучасні методи управління запасами: застосування ERP-систем, ABC- та XYZ-аналізу, штучного інтелекту й Big Data

У сучасних умовах ведення бізнесу ефективне управління запасами є одним із ключових напрямків забезпечення конкурентоспроможності та фінансової стабільності підприємства. Традиційні підходи, засновані на ручному управлінні, інтуїтивному плануванні та фрагментованому обліку, втрачають свою ефективність в умовах швидкозмінних ринкових умов, глобалізації поставок та цифровізації бізнес-процесів. Тому підприємства все активніше впроваджують інноваційні методи управління запасами, засновані на використанні ERP-систем, аналітичних інструментів ABC та XYZ-аналізу, штучного інтелекту (ШІ) та технологій великих даних.

Історія ERP налічує понад століття (Додаток А), коли це була паперова виробнича система для планування виробництва. На початку 1960-х років виробничі компанії почали впроваджувати комп'ютеризовані бізнес-додатки. Вони були швидшими та точнішими, ніж ручні процеси, але також дорогими, обмеженими у функціональності та все ще досить повільними. Швидкість Інтернету та нові інструменти розробки програмного забезпечення ще більше революціонізували пакети ERP. Впровадження програмного забезпечення на основі браузера проклало шлях для хмарного ERP, значно розширивши впровадження, обсяг та функціональність ERP-рішень. Сучасні ERP-системи все частіше використовують інтелектуальні технології, такі як штучний інтелект (ШІ), машинне навчання, обробка природної мови та бази даних в пам'яті. Вони допомагають компаніям керувати ефективнішими процесами, використовувати найактуальнішу аналітику транзакційних та неструктурованих даних, а також залишатися конкурентоспроможними в умовах швидкозмінного середовища [11].

Системи ERP (Enterprise Resource Planning) – це інтегровані інформаційні платформи, що автоматизують ключові бізнес-процеси підприємства, включаючи бухгалтерський облік, планування, контроль та аналітику запасів. Використання таких систем, як SAP ERP, Microsoft Dynamics 365, BAS ERP та інші, що дозволяє

забезпечити єдиний інформаційний простір, у межах якого дані про запаси оперативно оновлюються та синхронізуються з іншими підсистемами – фінансовою, виробничою, збутовою та логістичною. Рис. 1.1 наведені основні перевагами ERP-систем в управлінні запасами.

Рисунок 1.1 – Переваги ERP-систем в управлінні запасами

Джерело: розроблено автором

В контексті цифрової трансформації ERP-системи стають основою інтелектуального управління активами підприємства, інтегруючи аналітичні алгоритми та можливості прогнозування у свої модулі.

Система ERP складається з інтегрованих модульних рішень або бізнес-додатків, які мають спільну базу даних, що об'єднує їх і дозволяє їм взаємодіяти один з одним. Кожен модуль ERP зазвичай зосереджений на одній сфері бізнесу, але вони працюють разом, використовуючи ті самі дані для задоволення потреб компанії. Компанії обирають модульне рішення, яке їм потрібне, наприклад, для фінансів, логістики, закупівель та управління персоналом, і можуть додавати та масштабувати його за потреби. Системи ERP також можуть підтримувати галузеві вимоги, або як частину основної функціональності системи, або через розширювальні додатки, які інтегруються з набором модулів. Приклади використання ERP-систем у специфічних для галузі випадках:

- виробники дискретних, пакетних та безперервних процесів входять до складу ERP для досягнення цільової якості продукції, управління використанням активів, контролю понаднормових витрат тощо. Виробники також містять комплексний контроль запасів, відстежуючи рух запасів, визначаючи найкращі та найменш ефективні продукти, а також ефективніше керуючи закупівлями;
- роздрібна торгівля зазнала значної трансформації за останні роки, зумовленої інтеграцією традиційних магазинів з електронною комерцією та іншими цифровими каналами продажів. У контексті розвитку моделі продажів особливе значення мають єдність та узгодженість інформаційних потоків, які забезпечують можливості самообслуговування для споживачів під час вибору, налаштування, купівлі та доставки товарів. Використання ERP-систем у роздрібній торгівлі допомагає оптимізувати клієнтський досвід, зменшити кількість незавершених покупок у віртуальних кошиках, підвищити коефіцієнт конверсії веб-сайтів та збільшити середню вартість замовлення;
- у сфері професійних послуг – бухгалтерського обліку, аудиту, оподаткування, інженерії та юридичних послуг – мобільна ERP-аналітика в режимі реального часу має особливе значення, що дозволяє поєднувати управління фінансовими показниками з дотриманням термінів та якістю виконання послуг. Такі системи забезпечують контроль над прибутковістю проектів, ефективністю використання ресурсів та завантаженням персоналу, що є визначальним фактором підтримки конкурентоспроможності та сталого розвитку компанії;
- для комунальних підприємств ERP-технології мають стратегічне значення, оскільки вони забезпечують ефективне управління основними засобами з урахуванням потреб оновлення, модернізації та підготовки до зростання попиту на послуги. Відсутність інтегрованої ERP-системи ускладнює управління капітальними інвестиціями, збільшує ризик помилок та неефективного використання ресурсів. Крім того, ERP допомагає вирішити одну з найкритичніших проблем галузі – прогнозування потреби в запасних частинах. Завдяки ERP-підходу вдається забезпечити оптимальний баланс між надійністю постачання та економічною ефективністю управління запасами.

Система ERP має чотири поширені типи розгортання: хмарна, локальна, дворівнева та гібридна. Кожен тип має свої переваги та недоліки, і компанії повинні визначити, який варіант розгортання ERP найкраще відповідає їхнім потребам (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Типи розгортання ERP-системи

Тип системи	Опис системи
Локальна ERP	Традиційна модель розгортання програмного забезпечення ERP, що забезпечує найвищий рівень контролю. Програмне забезпечення зазвичай встановлюється локально в центрі обробки даних компанії.
Хмарна ERP	Гібридна програмне забезпечення знаходиться на віддаленому сторонньому сервері. Доступ до нього здійснюється через Інтернет як послуга передплати (SaaS), при цьому постачальник програмного забезпечення займається технічним обслуговуванням, оновленнями та безпекою від імені бізнесу.
Дворівнева ERP	ERP першого рівня може бути локальним сервером у штаб-квартирі материнської організації, а ERP другого рівня може бути хмарною дочірньою системою, яка обробляє локальні або спеціалізовані функції. Дворівнева стратегія дозволяє компаніям розпочати контрольований перехід до хмари, переносячи певні функції або бізнес-підрозділи без порушення операційної діяльності.
Гібридна ERP	Тип дворівневої системи планування ресурсів підприємства (ERP), яка поєднує локальне та хмарне розгортання, щоб надати підприємствам гнучкість у виборі найкращого розгортання для кожної програми.

Джерело: розроблено автором на основі даних [11]

Тож, ERP-системи – це універсальний інструмент для інтеграції всіх бізнес-процесів підприємства, включаючи фінансові, виробничі, логістичні та аналітичні. Їхні фінансові модулі забезпечують функціональність, подібну до спеціалізованого бухгалтерського програмного забезпечення, включаючи управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, управління головною книгою, контроль витрат, звітність та аналітику. Завдяки централізованій структурі даних, ERP допомагає підвищити прозорість бухгалтерської інформації, швидкість прийняття рішень та ефективність управління фінансовими ресурсами підприємства.

Однак, самі по собі інформаційні технології не гарантують оптимального рівня запасів. Для підвищення точності управлінських рішень та раціоналізації структури запасів необхідно застосовувати методи аналітичної класифікації, що дозволяють визначити їх пріоритетність, стабільність попиту та вплив на фінансові

результати підприємства. Найпоширенішими з них є ABC та XYZ аналіз, які є базовими інструментами сучасної системи управління активами.

Торгівля в електронній комерції характеризується високою конкуренцією та постійним розширенням асортименту товарів. За таких умов збільшення продажів та підвищення ефективності асортименту безпосередньо залежать від правильної оцінки прибутковості кожного товарної позиції, а також відсутності неліквідних товарів. Тобто, менеджер повинен вміти аналізувати асортимент з точки зору продажів та структурувати його таким чином, щоб чітко розуміти лідерів та аутсайдерів серед усіх товарних груп. І тут на допомогу приходять ABC/XYZ-аналіз [12].

ABC-аналіз базується на принципі Парето (80/20), згідно з яким невелика частка найменувань запасів (приблизно 20%) формує основну частину їхньої загальної вартості (приблизно 80%). Залежно від відносної ваги в загальному обсязі запасів, усі найменування поділяються на три категорії, які детально представлені у табл. 1.4.

Таблиця 1.4 – Категорії ABC-аналізу

Категорія	Характеристика	Управлінські рішення
A	Найважливіші товари, що приносять найбільший результат: тобто 20% ресурсів, які приносять 80% вигод згідно з принципом Парето.	Потребують постійного моніторингу, точного прогнозування та індивідуального підходу.
B	Менш важливі, ніж товари класу A, але все ж значні: 30% ресурсів, які приносять 15% результату.	Контроль за середньою частотою поповнення та оптимізація обсягів замовлення.
C	Найчисленніша, але малозначуща за вартістю група (близько 50 % найменувань, що формують лише 5 % вартості).	Контроль здійснюється вибірково; управління — за спрощеними процедурами.

Джерело: Розроблено автором на основі даних [12]

Результати ABC-аналізу дозволяють визначити, на яких групах доцільно зосередитися для досягнення максимального економічного ефекту. Головною метою цього методу є оптимізація управлінських ресурсів та збільшення оборотності капіталу шляхом концентрації зусиль на найважливіших позиціях.

XYZ-аналіз використовується для оцінки стабільності попиту або споживання запасів протягом певного періоду часу. На основі статистичних показників варіації споживання запаси поділяються на такі групи (табл. 1.5):

Таблиця 1.5 – Категорії XYZ-аналізу

Категорія	Характеристика	Управлінські рішення
X	Товари, що характеризуються стабільним попитом протягом тривалого часу, тому прогнозування попиту на них є відносно простим.	Можливе точне прогнозування; контроль та поповнення здійснюються за фіксованими графіками.
Y	Товари, що характеризуються помірною мінливістю попиту: попит може коливатися в певному діапазоні, тому прогнозування попиту є складнішим.	Потребують гнучкого планування та застосування комбінованих методів прогнозування.
Z	Товари, що характеризуються високою мінливістю попиту: простіше кажучи, попит важко передбачити.	Доцільно мінімізувати запаси або замовляти їх під конкретні потреби.

Джерело: Розроблено автором на основі даних [12]

Завдяки XYZ-аналізу компанія отримує можливість виявити ризикові позиції на запасах та визначити оптимальну політику закупівель для кожної групи товарів.

Поєднання результатів двох методів дозволяє здійснити багатовимірну класифікацію запасів – за їх вартістю та стабільністю споживання. Наприклад, товари категорії AX є стратегічно важливими та потребують постійного контролю, тоді як CZ – це другорядні позиції, управління якими можна спростити або автоматизувати. Таке поєднання утворює матрицю ABC/XYZ, яка служить основою для побудови диференційованих стратегій управління запасами, визначення пріоритетів поповнення, обсягів замовлень та рівня страхових запасів. У поєднанні з ERP-системами результати цього аналізу інтегруються в аналітичні панелі, що дозволяє автоматично відстежувати ключові показники ефективності (KPI) та приймати рішення на основі реальних даних (табл. 1.6).

На основі результатів ABC-XYZ-аналізу ефективно визначати інтегровану стратегію управління запасами для кожної групи товарів. Основою для розробки вибіркової стратегії управління є розуміння того факту, що різні групи товарів мають різне значення для досягнення загальних цілей компанії.

Таблиця 1.6 – Матриця ABC/XYZ

Група	А	В	С
X	Висока прибутковість. Регулярність закупівель (продажів). Високий рівень прогнозованості.	Середня прибутковість. Регулярність закупівель (продажів). Високий рівень прогнозованості.	Низька прибутковість. Регулярність закупівель (продажів). Високий рівень прогнозованості.
Y	Висока прибутковість. Періодичність закупівель (продажів). Середній рівень прогнозованості.	Середня прибутковість. Періодичність закупівель (продажів). Середній рівень прогнозованості.	Низька прибутковість. Періодичність закупівель (продажів). Середній рівень прогнозованості.
Z	Висока прибутковість. Нерегулярність закупівель (продажів). Низький рівень прогнозованості.	Середня прибутковість. Нерегулярність закупівель (продажів). Низький рівень прогнозованості.	Низька прибутковість. Нерегулярність закупівель (продажів). Низький рівень прогнозованості.

Джерело: [13]

Поєднання категорій ABC та XYZ дозволяє виділити дев'ять груп запасів, що відрізняються прибутковістю, стабільністю попиту та частотою закупівель. Такий підхід дозволяє підприємству сформувану диференційовану стратегію управління запасами — від суворого контролю та індивідуального планування до мінімізації запасів або роботи на замовлення.

У сучасних умовах цифрової трансформації економіки ключову роль у підвищенні ефективності управління запасами відіграють технології штучного інтелекту (Artificial Intelligence, AI) та оброблення великих даних (Big Data). Вони забезпечують можливість глибокого аналізу великих масивів інформації, прогнозування попиту, виявлення закономірностей у поведінці споживачів і оптимізації логістичних процесів на основі даних у режимі реального часу.

Використання штучного інтелекту дозволяє перейти до прогнозного та аналітичного управління запасами, коли рішення приймаються на основі моделей машинного навчання, а не лише на історичних даних чи інтуїції менеджерів. Основні напрямки використання ШІ в цій галузі включають:

- Прогнозування попиту: алгоритми машинного навчання аналізують історію продажів, сезонні коливання, економічні тенденції та зовнішні фактори (інфляцію, коливання обмінного курсу, поведінку конкурентів), формуючи високоточні прогнози потреб у запасах.

- Оптимізація рівня запасів: ШІ здатний автоматично визначати оптимальний обсяг поповнення складу, враховуючи терміни доставки, витрати на зберігання та ймовірність дефіциту.

- Виявлення аномалій: інтелектуальні системи виявляють відхилення у витраті матеріалів або збої в постачанні, запобігаючи перевитратам або надмірному накопиченню запасів.

- Автоматизація бухгалтерських операцій: використання ШІ в поєднанні з ERP-платформами дозволяє автоматично класифікувати номенклатурні позиції, аналізувати рух запасів та формувати аналітичну звітність.

Таким чином, штучний інтелект формує інтелектуальну систему підтримки управлінських рішень, яка не тільки обробляє дані, але й здатна з високою точністю прогнозувати майбутні потреби підприємства.

Технологія великих даних (Big Data) охоплює методи збору, зберігання та аналізу великих обсягів структурованої та неструктурованої інформації з різних джерел: ERP-систем, складських датчиків, CRM-платформ, онлайн-продажів, соціальних мереж тощо. У контексті управління запасами, великі дані забезпечують:

- Інтеграцію внутрішніх та зовнішніх джерел інформації — об'єднання даних про поставки, продажі, клієнтів та зовнішні ринкові фактори в єдину аналітичну базу даних.

- Моніторинг запасів у ланцюжку поставок у режимі реального часу, що дозволяє швидко реагувати на зміни попиту.

- Побудову моделей прогнозування з використанням великих історичних вибірок даних.

Поєднання ERP-систем, штучного інтелекту та великих даних створює синергетичну модель управління, яка дозволяє автоматизувати збір та аналіз даних з усіх бізнес-процесів. В результаті, компанія отримує комплексну систему управління запасами наступного покоління, де стратегічні та операційні рішення підтримуються аналітичними інструментами з високим рівнем точності та швидкості.

1.3. Міжнародна практика сучасних систем обліку і контролю запасів

В умовах глобалізації світової економіки, посилення конкуренції та цифрової трансформації бізнес-середовища питання ефективної організації обліку та контролю запасів стає особливо актуальним для підприємств різних галузей. Міжнародна практика демонструє широкий спектр підходів до формування систем управління запасами, які базуються на принципах інтеграції, автоматизації, аналітики та прозорості інформаційних потоків.

Як вже зазначалось, на міжнародному рівні основним документом вважається МСБО (IAS) 2 “Запаси”. Даний документ встановлює визначення та оцінку запасів при їх надходженні та використанні для підприємств, що ведуть бухгалтерський облік та складають фінансову звітність за міжнародними стандартами. Метою даного стандарту є визначення підходу до обліку запасів, надання рекомендацій, щодо визначення собівартості та подальшого визнання витрат. МСБО (IAS) 2 “Запаси” не застосовуються до: незавершеного будівництва за будівельними контрактами; фінансових інструментів; біологічних активів, пов’язаних із сільськогосподарською діяльністю та сільськогосподарською продукцією на місці збирання врожаю. Оцінку здійснюють за собівартістю або чистою вартістю реалізації, визначаючи яка з вищезазначених є меншою [8].

Для глибшого розуміння особливостей підходів до організації обліку та контролю запасів у різних економічних системах доцільно проаналізувати практику провідних країн світу. Кожна з них має свої методологічні підходи, нормативно-правову базу та рівень автоматизації процесів управління запасами, що визначає різний ступінь ефективності використання матеріальних ресурсів. Узагальнення цих підходів дозволяє виявити найкращі світові практики, які можна адаптувати у вітчизняних умовах. Порівняльний опис основних аспектів міжнародного досвіду представлено в таблиці 1.7.

Таблиця 1.7 – Міжнародна практика обліку та контролю запасів

Країна / Регіон	Нормативна база обліку запасів	Методи оцінки запасів	Особливості контролю та управління запасами	Типові ERP / облікові системи
США	Загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку (GAAP)	FIFO, LIFO, середньозважена собівартість	Акцент на мінімізації податкових зобов'язань; контроль запасів у реальному часі; інтеграція фінансового та управлінського обліку	Oracle NetSuite, SAP S/4HANA, Infor CloudSuite
Європейський Союз (ЄС)	Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS, зокрема IAS 2)	FIFO, середньозважена собівартість	Повна автоматизація обліку; інтеграція з логістикою, аналітикою та контролем якості; централізовані бази даних	SAP, Microsoft Dynamics 365, Odoo, IFS
Японія	Національні стандарти, узгоджені з IFRS; принципи бережливого виробництва	FIFO, середньозважена	Система «точно вчасно» (Just-in-Time); Kanban- контроль; мінімізація надлишкових запасів; висока прогнозованість попиту	Infor LN, SAP S/4HANA Manufacturing, Fujitsu Glovia
Німеччина	МСФЗ (IFRS) та національні стандарти HGB	FIFO, середньозважена собівартість	Висока стандартизація процедур; контроль матеріальних ресурсів через інтеграцію бухгалтерського, управлінського та виробничого обліку	SAP ERP, Abas ERP, proALPHA
Велика Британія	IFRS / UK GAAP (FRS 102)	FIFO, середньозважена собівартість	Орієнтація на прозорість та аналітичність; регулярний аудит запасів; використання прогнозних аналітичних інструментів	Sage 200cloud, Microsoft Dynamics NAV, Oracle NetSuite

Джерело: розроблено автором

Вивчення та адаптація міжнародної практики є важливим напрямком удосконалення системи обліку та контролю запасів в Україні.

Застосування таких інструментів забезпечує баланс між рівнем запасів і рівнем обслуговування споживачів, знижує ризики надлишкових або дефіцитних залишків, а також сприяє підвищенню оборотності активів. Також необхідно виділити та зауважити на необхідності використання великими підприємствами програмного забезпечення для обліку та контролю запасів, яке не тільки буде інструментом для фіксації залишків і руху матеріалів, а й комплексним засобом для оптимізації запасів, та аналізу потреб у ресурсах [8].

Аналізуючи вітчизняне програмне забезпечення для обліку та контролю

запасів можна виділити ISpro, яка створена для автоматизації управління підприємствами. Допомагає оптимізувати основні процеси роботи підприємства від управління логістикою і складськими ресурсами до ведення бухгалтерії та податкового обліку.

Програма автоматизації процесів роботи підприємства ISpro являє собою набір взаємопов'язаних модулів (підсистем). Кожна підсистема має певну самостійність, тому ISpro можна збирати виключно під потреби замовника. Завдяки гнучкому підбору функціоналу програмним комплексом здійснюється автоматизація бізнес-процесів, не обтяжена зайвим функціоналом та витратами на впровадження [14].

Компанія "Інтелект-Сервіс", створена в 1990 році й працює на ринку України. Компанія випускає програмні продукти серії ISpro (попередня назва БЕСТ)", призначені для автоматизації обліку та управління на підприємствах різних галузей виробництва, торгівлі, агропромислового комплексу, сфери послуг і в бюджетних організаціях. Ці програми створені саме українськими фахівцями. Тому в них повністю враховано законодавчі та економічні реалії держави. Візитна картка програмних продуктів - опрацювання облікових і управлінських функцій для вирішення завдань підприємства, опора на сучасні технології та найкращий світовий досвід, оперативна підтримка всіх змін в законодавстві, стійкість і надійність [14].

Система ISpro – це сучасний програмний продукт (Додаток Б), орієнтований на автоматизацію управлінських та бухгалтерських процесів підприємства. Він поєднує функції рівня ERP, забезпечуючи інтеграцію фінансового, складського, виробничого та управлінського обліку. Основними перевагами ISpro є гнучкість налаштування, зручна інтеграція з іншими інформаційними системами, підтримка українського бухгалтерського законодавства та наявність мобільних рішень для управління запасами та управління запасами. Водночас ефективність впровадження ISpro залежить від масштабу підприємства, готовності ІТ-інфраструктури, а також кваліфікації персоналу. Для великих та середніх компаній система може стати потужним інструментом підвищення прозорості та

ефективності управлінських рішень. Тому ISpro можна вважати конкурентоспроможною ERP-платформою, яка відповідає сучасним вимогам цифрового управління запасами та є перспективною для подальшого розвитку в українських умовах.

Міжнародний досвід організації обліку та контролю запасів показує, що найкращі результати досягаються, коли стандарти фінансової звітності поєднуються з глибокою автоматизацією процесів на основі інтегрованих ERP-рішень, методів аналітики та прогнозування. Провідні економіки – США, країни ЄС, Японія та Німеччина – побудували моделі управління запасами на основі принципів прозорості, своєчасності даних та управління ризиками.

Емпіричний досвід розвинених ринків доводить, що цифровізація управління запасами має мультиплікативний ефект: скорочення циклу обороту, зниження витрат на зберігання, підвищення рівня обслуговування клієнтів, скорочення запасів без ризику дефіциту та, зрештою, підвищення рентабельності активів. Водночас міжнародна практика підкреслює критичну важливість організаційної зрілості: без належної зміни бізнес-процесів, культури роботи з даними та кваліфікації персоналу навіть найкращі технологічні рішення не дають очікуваного ефекту.

Для України значення такої трансформації полягає в чітко окресленій «дорожній карті» адаптації найкращих світових підходів: поетапне впровадження ERP-платформ з модульністю та відкритими інтерфейсами; інституціоналізація методів ABC/XYZ, JIT та ризик-орієнтованого контролю; розвиток аналітики даних (Business Intelligence (BI) – набір технологій для збору, аналізу та візуалізації даних, що дозволяє перетворювати сирі дані на зрозумілу інформацію для прийняття обґрунтованих бізнес-рішень [15]; Big Data) для прогнозування попиту та оптимізації запасів.

З огляду на воєнні та повоєнні виклики: перебої в ланцюгах поставок, волатильність цін, логістичні обмеження — саме інструменти міжнародної практики дозволяють підвищити стійкість підприємств, забезпечити прозорість бухгалтерського обліку та гнучко управляти оборотним капіталом.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Система обліку та внутрішнього контролю запасів на підприємстві за сучасних методів управління запасами

Результати попереднього теоретичного аналізу показали, що сучасні тенденції в бухгалтерському обліку та управлінні запасами пов'язані з впровадженням ERP-систем, аналітичних методів, таких як ABC та XYZ-аналіз, використанням технологій Big Data та штучного інтелекту. Ці інструменти сприяють підвищенню точності, ефективності та достовірності інформації про стан запасів, забезпечуючи основу для прийняття стратегічно обґрунтованих управлінських рішень. Тож ефективна організація обліку та контролю запасів є важливою умовою стабільної роботи підприємства, особливо в умовах високої матеріаломісткості виробництва та динамічних коливань на ринку сировини. Для підприємств харчової промисловості, зокрема олійно-жирової, питання раціонального управління запасами має стратегічне значення, оскільки впливає на собівартість продукції, рентабельність та фінансову стійкість.

З метою практичного вивчення особливостей функціонування системи обліку запасів та внутрішнього контролю, об'єктом аналізу було обрано Товариство з обмеженою відповідальністю «Дніпровський олійноекстракційний завод» (ТОВ «ДООЕЗ») – одне з найпотужніших підприємств олійно-жирової галузі України, що входить до складу міжнародної корпорації Bunge Limited.

Bunge є ключовим гравцем українського агропромислового та харчового сектору. Bunge присутні в країні з 2002 року і є одним з провідних переробників олійних культур та експортерів зернових і олійних. Компанія постачає широкий спектр продукції на агропродовольчий ринок, виробляє нерафіновані та рафіновані рослинні олії в пляшках та наливом, шрот для кормової промисловості, лецитин та лушпиння. Bunge також є виробником ТМ "Олейна", одного з найпопулярніших

брендів бутильованої соняшникової олії в Україні. В Україні Bunge володіє експортним портовим терміналом та олійноекстракційним заводом у Миколаєві, олійноекстракційним заводом у Дніпрі, а також трьома елеваторами, розташованими в різних частинах країни (рис. 2.1) [16].

Рисунок 2.1 – Структура концерну Bunge в Україні
Джерело: [16]

Основними напрямками діяльності ТОВ «ДНОЕЗ» є переробка олійних культур, виробництво нерафінованої соняшникової олії, шроту, гранульованого лушпиння та інших побічних продуктів. Виробничі потужності заводу забезпечують переробку понад 1 мільйон тонн насіння соняшнику на рік, а продукція постачається як на внутрішній, так і на зовнішній ринки.

Виробничий цикл ТОВ «Дніпровський олійноекстракційний завод» охоплює повний технологічний процес – від приймання насіння соняшнику до виробництва готової бутильованої олії. На всіх етапах цього циклу (Додаток В)

формується певні види запасів, які за своєю економічною суттю належать до оборотних активів підприємства.

Основними видами запасів у діяльності заводу є:

- сировина – насіння соняшнику, яке надходить на підприємство для подальшої переробки. Це ключовий елемент виробничого процесу, який визначає обсяг та якість готової продукції;
- допоміжні матеріали – тара (пляшки, кришки, етикетки), реагенти для рафінування, мастила для обладнання, фільтрувальні матеріали тощо;
- незавершене виробництво (НВП) – напівфабрикати у вигляді жому після пресування, екстрагована олія до стадії рафінування, шрот до стадії сушіння.
- готова продукція – бутильована олія різних видів (пресована, рафінована, дезодорована), призначена для продажу;
- супутні продукти: шрот та лушпиння, які продаються як корм для тварин або використовуються для енергетичних потреб.

Запаси на підприємстві можна класифікувати за критеріями, визначеними у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Класифікація запасів на ТОВ «ДООЗ»

Критерій класифікації	Види запасів на ТОВ «ДООЗ»	Характеристика
За економічним змістом	Виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція	Матеріальні цінності, що беруть участь у виробництві та реалізації
За функціональним призначенням	Основна сировина (насіння), допоміжні матеріали, пакувальні засоби	Забезпечують повний виробничий цикл
За місцем зберігання	Складські, виробничі, транспортні	Визначають організаційно-логістичну побудову руху запасів
За частотою використання	Постійні (насіння, пляшки) та змінні (реагенти, мастила)	Впливають на обсяги замовлень і нормування
За ступенем переробки	Сировина → напівфабрикати → готова продукція	Відображає етапи технологічного процесу

Джерело: розроблено автором

Для якісної організації обліку та контролю запасів на підприємстві діють вимоги НП(С)БО 9 «Запаси» та МСБО (IAS) 2 «Запаси», з використанням інтегрованих автоматизованих систем. Основою інформаційної інфраструктури є SAP ERP, яка взаємодіє з внутрішніми модулями для контролю ваги, вимірювання

кількості сировини та обліку руху матеріалів. Облік запасів ведеться в режимі реального часу, що дозволяє відстежувати рух матеріалів на всіх етапах – від надходження насіння до відпуску готової продукції. Всі дані про рух запасів автоматично реєструються в електронній системі, що мінімізує людський фактор та забезпечує достовірність інформації.

На підприємстві діє облікова політика щодо організації бухгалтерського обліку (Додаток Г), яка зазначає, що одиницею обліку запасів є окреме їх найменування або однорідна група, що мають однакове призначення та однакові умови використання. Запаси класифікуються за однорідними групами.

Придбані запаси визнаються активом у разі задоволення всіх наведених умов [18]:

- до компанії перейшли всі суттєві ризики та вигоди, пов'язані з правом власності на запаси;
- компанія отримала контроль над запасами та здійснює управління ними в тій мірі, яка звичайно пов'язана з правом власності; вартість запасів може бути достовірно визначена;
- існує ймовірність отримання компанією економічних вигід, пов'язаних із використанням запасів.

Придбані (отримані) або виготовлені запаси зараховуються на баланс компанії за первісною вартістю.

Первісна вартість запасів, які придбані за плату, становить собівартість, що складається з таких елементів [18]:

- суми вартості придбаних запасів, сплаченої постачальникам, за винятком непрямих податків, які відшкодовуються компанії;
- суми ввізного мита;
- сум непрямих податків, пов'язаних із придбанням запасів, які не підлягають відшкодуванню;
- транспортно-заготівельних витрат;
- інших витрат, безпосередньо пов'язаних із придбанням запасів та доведенням їх до стану, придатного для використання за призначенням.

На дату балансу запаси оцінюються за найменшою з двох величин: первісною вартістю; або чистою вартістю реалізації [18].

Коригування балансової вартості запасів до чистої вартості реалізації здійснюється шляхом створення резерву знецінення запасів (резерву під зменшення корисності). Резерв формується з метою забезпечення достовірної оцінки запасів на дату балансу та обліковується в розрізі кожної одиниці обліку запасів. Резерв на знецінення запасів визнається на звітну дату як різниця між балансовою вартістю та чистою вартістю реалізації, відображається у складі інших операційних витрат. Так, запаси підлягають уцінці в таких випадках: запаси морально застаріли або втратили первісну якість; запаси не використовуються понад 12 місяців або є впевненість, що вони не будуть використані у подальшій діяльності; ринкова ціна запасів знизилася; вартість запасів перевищує очікувану чисту вартість реалізації [18].

Чиста вартість реалізації визначається як очікувана ціна продажу запасів за звичайних умов діяльності мінус очікувані витрати на завершення виробництва та реалізацію. Розрахунок чистої вартості реалізації ґрунтується на найбільш достовірній інформації, що враховує коливання цін або вартості після дати балансу, якщо вони свідчать про умови на звітну дату [18].

Резерв переглядається на кінець кожного звітного періоду, а за необхідності коригується. Якщо причини уцінки запасів перестали існувати, сума резерву сторнується через зменшення операційних витрат. Аналіз залишків запасів щодо зменшення корисності здійснюється на основі інвентаризації та аналітичних даних. Якщо встановлено факти знецінення, Компанія зменшує балансову вартість запасів до чистої вартості реалізації [18].

Запаси визнаються у складі витрат у момент [18]:

- реалізації запасів (їх балансову вартість включають до собівартості реалізації продукції у звітному періоді);
- передачі у виробництво;
- втрати контролю над запасами (наприклад, крадіжки, псування тощо).

Втрати запасів визнаються витратами того періоду, у якому вони виявлені. При

вибутті запасів застосовується метод середньозваженої собівартості. Якщо запаси використовуються для створення необоротних активів, їхня вартість капіталізується.

Запаси, використані на поліпшення основних засобів або інших активів, не визнаються у складі витрат поточного періоду. Резерв створюється у випадках, коли: очікується, що запаси будуть реалізовані за ціною нижчою від їхньої балансової вартості; наявні докази морального старіння або втрати якості; підприємство більше не планує використання певної частини запасів. Сума резерву визначається як різниця між балансовою та чистою вартістю реалізації. При відновленні вартості запасів сума резерву сторнується в тому звітному періоді, у якому причини знецінення зникли [18].

Аналіз залишків запасів для визначення чистої вартості реалізації проводиться на дату інвентаризації. У випадку, якщо встановлено, що балансові запаси перевищують чисту вартість реалізації, різниця визнається витратами звітного періоду. Запаси, які були списані або уцінені, у разі подальшого відновлення ринкової вартості можуть бути дооцінені в межах попередньо визнаного зменшення [18].

Тож підприємство також застосовує комбіновану форму: електронний документообіг через систему M.E.Doc або SAP. Аналітичний облік ведеться за видами запасів, місцями зберігання та матеріально відповідальними особами. Проте деталізація не охоплює класифікацію за ABC- та XYZ-принципами, що обмежує можливості прогнозування потреби в ресурсах і підвищення оборотності. Проводки за рахунками синтетичного обліку формуються автоматично, контроль за кореспонденцією рахунків здійснюється за допомогою внутрішнього модуля SAP. Автоматичне узгодження між бухгалтерськими та управлінськими модулями SAP забезпечує узгодженість показників та мінімізацію помилок. Тож контрольна система охоплює перевірку руху сировини від моменту надходження до списання у виробництво.

ТОВ «ДОЕЗ» складає фінансову звітність як за НП(С)БО так і за міжнародними стандартами фінансової звітності МСФЗ (IFRS), що підтверджує

високий рівень прозорості облікових даних і дозволяє залучати іноземних партнерів та інвесторів. Звітність містить детальні примітки щодо структури запасів, оцінки чистої вартості реалізації, резервів під знецінення та методів оцінки вибуття (середньозважена собівартість). Підприємство проходить обов'язковий зовнішній аудит, результати якого щорічно підтверджують достовірність даних фінансової звітності та відповідність облікової політики вимогам МСФЗ (IFRS). Це забезпечує високий рівень довіри до фінансової інформації та дозволяє використовувати результати обліку запасів у стратегічному управлінні.

У процесі організації бухгалтерського обліку та контролю запасів на підприємстві важливим завданням є ідентифікація та оцінка ризиків, які можуть призвести до суттєвих викривлень у фінансовій звітності. Запаси, як одна з найбільш матеріалоемних статей активів, безпосередньо впливають на формування собівартості продукції, визначення прибутку, рівень ліквідності та фінансову стійкість підприємства. Для промислових підприємств, зокрема ТОВ «ДОЕЗ», характерні ризики, пов'язані як з технологічними особливостями виробництва, так і з організацією облікового процесу. Зокрема, у сфері обліку запасів можуть виникати викривлення через недооцінку втрат якості сировини, помилки при розподілі транспортно-заготівельних витрат, неточності при інвентаризації, неправильну оцінку резервів або невірне відображення курсових різниць при імпорті матеріалів (табл.2.2).

Таблиця 2.2 – Імовірні ризики, що можуть спричинити суттєві викривлення у фінансовій звітності в контексті обліку запасів

Назва ризику (фактор ризику)	Наслідки виникнення ризику	Аудиторські процедури у відповідь на оцінені ризики
Застарілі або нерухомі запаси	Втрата споживчих властивостей, зниження вартості реалізації, ризик продажу нижче собівартості	Запити до управлінського персоналу, вибірковий огляд цін реалізації, аналіз подій після дати балансу
Наявність запасів із обмеженим терміном зберігання	Втрата якості, непридатність для використання, невідповідність критеріям визнання активом	Спостереження під час інвентаризації, перевірка строків придатності, аналітичні процедури

Продовження таблиці 2.2

Назва ризику (фактор ризику)	Наслідки виникнення ризику	Аудиторські процедури у відповідь на оцінені ризики
Значні транспортно-заготівельні витрати	Неправильний розподіл ТЗВ між запасами, що призводить до спотворення собівартості	Повторний перерахунок розподілу ТЗВ, аналіз структури собівартості, запит управлінському персоналу
Імпорт сировини, матеріалів, товарів	Невірне відображення митних платежів, курсових різниць або невизнаних податків, ризик подвійного обліку витрат	Перевірка контрактів, ВМД, митних документів, узгодження з бухгалтерськими регістрами
Некоректний розподіл постійних та змінних виробничих витрат	Викривлення собівартості готової продукції, заниження або завищення оцінки запасів	Перевірка застосування облікової політики, тестування правильності розподілу витрат
Неправильне відображення витрат при переробці матеріалів у готову продукцію	Невірне визначення собівартості готової продукції, заниження або завищення виробничих витрат	Аналіз калькуляцій виробничих витрат, перевірка узгодженості даних між бухгалтерськими рахунками
Недостовірність оцінки резервів під знецінення запасів	Завищення активів, викривлення прибутку, недооцінка ризику втрат	Перевірка розрахунків резервів, порівняння чистої вартості реалізації з ринковими цінами, аналітична перевірка
Помилки при інвентаризації запасів	Розбіжності між фактичними і обліковими залишками, невірна оцінка активів	Спостереження за інвентаризацією, звірка фактичних даних з обліковими, повторна перевірка відхилень
Недостатній внутрішній контроль за рухом запасів	Несвоєчасне виявлення втрат або надлишків, ризик шахрайства	Тестування системи внутрішнього контролю, аудит руху ТМЦ, перевірка дозволів і відповідальності
Невірне відображення курсових різниць при імпорті запасів	Спотворення фінансових результатів, недооцінка або переоцінка активів	Перевірка правильності відображення курсових різниць, звірка з валютними курсами НБУ, тестування журналів операцій

Джерело: розроблено автором

Наведена класифікація охоплює основні групи ризиків, що впливають на достовірність фінансової звітності підприємства у частині обліку запасів. Для кожного ризику визначено: його наслідки та конкретні аудиторські процедури, що застосовуються для їхнього виявлення та мінімізації. Таке групування є основою для побудови системи внутрішнього аудиту та контролю, оскільки дозволяє підприємству формувати ризик-орієнтований підхід до перевірок, забезпечуючи своєчасне виявлення та коригування можливих викривлень у звітності.

З метою підвищення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності, пов'язаної із запасами, підприємства повинні забезпечити систематичний внутрішній контроль за правильністю оцінки, відображення та розкриття інформації щодо товарно-матеріальних цінностей. Для мінімізації ризиків, наведених у попередній таблиці, працівники підприємства застосовують аналітичні процедури та тести деталей, які дозволяють підтвердити реальність, повноту та точність облікових даних. У таблиці 2.3 подано узагальнений перелік таких методів.

Таблиця 2.3 – Аналітичні процедури та тести деталей запасів

Ризик	Аналітична процедура	Тест деталей	Приклади виконання
Завищення вартості дорогих комплектуючих або сировини	Порівняння собівартості з ринковими цінами; аналіз відхилень	Перевірка накладних, рахунків-фактур, узгодження з постачальниками	Вибіркова перевірка цін закупівлі, розрахунок переоцінки запасів, ROI запасів
Псування або недостача швидкопсувних матеріалів	Аналіз оборотності, співвідношення залишків до нормативів	Фізичний огляд, інвентаризація, перевірка актів списання	Спостереження за зберіганням, аналіз реалізацій, порівняння з попередніми періодами
Неправильне віднесення готової продукції до витрат	Співставлення фактичних витрат із плановими, аналіз відхилень	Перевірка документів на списання, звірка актів і калькуляцій	Контроль відповідності виробничих актів, тестування розподілу витрат
Застарілі або низькооборотні запаси	Виявлення запасів із низькою оборотністю, аналіз періоду зберігання	Перевірка залишків за термінами використання, аналіз оборотності	Порівняння фактичних залишків із використанням у минулих періодах, розрахунок резерву на знецінення
Недонараховані або неправильно враховані доходи від реалізації товарів	Порівняння обсягу реалізації з ринковими тенденціями, аналіз відхилень $\geq \pm 15\%$	Звірка актів реалізації, рахунків-фактур і журналів обліку	Перевірка правильності відображення виручки та періодизації доходів
Помилки у відображенні транспортно-заготівельних витрат (ТЗВ)	Аналіз співвідношення ТЗВ до обсягу закупівель; трендовий аналіз	Повторний перерахунок розподілу ТЗВ, перевірка аналітичних рахунків	Вибіркова перевірка калькуляцій, тестування автоматизованого розподілу у системі SAP
Помилки в обліку імпортованих запасів	Аналіз валютних коливань та їх впливу на вартість запасів	Звірка митних декларацій, ВМД, платіжних доручень	Контроль курсових різниць, перевірка митних платежів і податкових накладних
Невірна оцінка резерву під знецінення запасів	Аналіз запасів, що мають низьку оборотність, порівняння із чистою вартістю реалізації	Перевірка розрахунків резервів і коригувальних проводок	Тестування коректності формування резервів у звітності за МСФЗ

Джерело: розроблено автором

Запропонована система аналітичних процедур і тестів деталей забезпечує комплексний підхід до оцінки достовірності інформації про запаси. Аналітичні процедури дозволяють виявити потенційні відхилення у динаміці собівартості, оборотності чи рентабельності запасів, тоді як тести деталей забезпечують фактичну перевірку документів та записів, які підтверджують реальність господарських операцій.

Особливу увагу слід приділяти перевірці оцінки запасів, оскільки саме цей показник має суттєвий вплив на фінансові результати підприємства та може бути джерелом викривлень при неправильному розподілі витрат, формуванні резервів або відображенні ТЗВ. На підприємствах із високою матеріаломісткістю виробництва, таких як ТОВ «ДООЕЗ», застосування цих процедур дозволяє:

- знизити ризик заниження чи завищення вартості сировини;
- забезпечити відповідність між аналітичним і синтетичним обліком;
- підтвердити реальність запасів у балансі та чисту вартість реалізації.

Отже, важливу роль у підвищенні ефективності контролю відіграють автоматизовані системи обліку (ERP-рішення, зокрема SAP, BAS ERP), які забезпечують: автоматичне відстеження руху запасів від моменту закупівлі до реалізації; контроль правильності розподілу витрат і формування собівартості у реальному часі; інтеграцію аналітичних модулів, що дозволяють виявляти аномалії, дублювання операцій чи відхилення від норм; формування управлінської та фінансової звітності.

На прикладі діяльності ТОВ «ДООЕЗ» можна зробити висновок, що впровадження автоматизованих систем внутрішнього контролю в поєднанні з аналітичними методами контролю створює єдину комплексну систему управління запасами. Така система підвищує прозорість облікових процесів, скорочує ризики людського чинника, забезпечує своєчасне оновлення інформації та сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. Особливо це актуально у теперешній час, коли підприємства функціонують у стані невизначеності, а військовий, політичний та економічний вплив неможливо спрогнозувати з високим відсотком впевненості.

2.2. Використання ERP-систем та автоматизованих технологій в обліку запасів

Сучасні умови господарювання вимагають від підприємств впровадження ефективних інструментів для обліку, контролю та управління запасами. Зростання обсягів інформації, потреба у швидкому прийнятті рішень і необхідність відповідності вимогам міжнародних стандартів фінансової звітності МСФЗ (IFRS) зумовлюють перехід до ERP-систем (Enterprise Resource Planning) – інтегрованих програмних рішень, що забезпечують єдиний інформаційний простір для всіх облікових і управлінських процесів підприємства.

ERP організований так, щоб використовувати централізовану базу даних та загальну обчислювальну платформу для забезпечення синхронності всієї структури управління підприємством. Завдяки такій інтеграції компанії отримують переваги, такі як володіння об'єктивною інформацією про всі підрозділи, швидке реагування на зміни та ухвалення управлінських рішень за рахунок мінімізації помилок. Впровадження ERP знижує витрати та збільшує прибуток для компаній, тому це розглядається як ключовий елемент у розвитку бізнесу.

Впровадження ERP вимагає кардинальних змін у процесі роботи та практиці персоналу, і для реалізації цих змін використовуються консультаційні послуги, налаштування та підтримка програмного забезпечення. Час впровадження ERP для конкретної компанії залежить від різних факторів, включаючи розмір організації, кількість модулів системи та готовність власників до подібних змін. Проекти впровадження ERP можуть бути реалізовані поетапно і типовий проект займає від 2 до 14 місяців, а в залежності від складності бізнес-процесів, від 1 до 50 консультантів. Особливістю впровадження та використання ERP систем є те, що вони вимагають зацікавлених власників-керівників компанії, де вони впроваджуються та кваліфікованої команди інтегратора [21].

Використання цих технологій забезпечує:

- автоматичне формування облікових документів (накладних, ордерів, актів списання);

- оперативний контроль залишків у розрізі складів, партій та номенклатури;
- синхронізацію бухгалтерського, податкового та управлінського обліку;
- нарахування та розподіл транспортно-заготівельних витрат (ТЗВ);
- відстеження руху запасів у режимі реального часу.

Такі системи дають змогу не лише уникнути помилок, властивих ручному введенню даних, але й забезпечити трасування кожної господарської операції, тобто можливість перевірити походження, дату, відповідального працівника та підставу для обліку конкретної операції.

Слід дослідити ERP системи в Україні та узагальнити ТОП-3 ERP систем (табл. 2.4) та (рис. 2.2).

Таблиця 2.4 – Переваги та недоліки різних ERP систем для ТОВ «ДОЕЗ»

№	ERP-система	Переваги для ТОВ «ДОЕЗ»	Недоліки / обмеження
1	2	3	4
1	Microsoft Dynamics 365 Finance and Operations	Високий рівень інтеграції з бухгалтерським, управлінським і фінансовим обліком; підтримка МСФЗ; модуль виробничого планування; потужна аналітика Power BI.	Висока вартість ліцензії та впровадження; потребує кваліфікованого ІТ-персоналу.
2	Comarch ERP	Оптимальне рішення для середніх виробничих компаній; автоматизує облік запасів, закупівель, збуту; гнучкі аналітичні звіти.	Обмежений локальний сервіс-саппорт в Україні; інтерфейс потребує адаптації під українські стандарти обліку.
3	SoftOne ERP	Хмарна платформа, легка інтеграція з банківськими системами; модуль управління складом і логістикою; зручна мобільна аналітика.	Не повністю локалізована під українське законодавство; обмежена підтримка локальних податкових звітів.
4	Kreston GCG ERP	Розроблено українськими консультантами; враховує вимоги національних стандартів і МСФЗ; інтегрується з бухгалтерією, складом і фінансовими потоками.	Менша масштабованість порівняно з міжнародними аналогами; обмежена кількість готових модулів.
5	SAP Business One	Високий рівень автоматизації виробничих процесів; інтеграція з управлінським обліком; надійна підтримка обліку запасів і ТЗВ; сертифікована для МСФЗ.	Висока вартість впровадження; складність налаштування без залучення консультантів.
6	Priority ERP	Потужна система управління виробництвом, запасами й логістикою; інтуїтивний інтерфейс; можливість хмарного розгортання.	Потребує адаптації до українського законодавства; обмежений вибір інтеграцій із банківськими сервісами.
7	Terrasoft CRM / Creatio	Орієнтована на клієнтські процеси й автоматизацію збуту; добре інтегрується з системами обліку запасів і документообігу.	Не є повноцінною ERP-системою; відсутній виробничий модуль, тому необхідна інтеграція з іншими системами.

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4
8	Oracle ERP Cloud	Міжнародна платформа з потужною аналітикою, AI-моделями прогнозування запасів і контролю собівартості; відповідність МСФЗ.	Дуже висока ціна володіння; складна локалізація під українські стандарти.
9	BAS / 1C:ERP (країна-агресор)	Має розвинену структуру облікових модулів і знайомий інтерфейс для бухгалтерів.	Використання обмежене через походження з країни-агресора; відсутність підтримки оновлень і безпеки.
10	Bitrix24 (країна-агресор)	Простота в користуванні, базові CRM-та ERP-функції для малого бізнесу.	Непридатна для середніх і великих виробництв; Використання обмежене через походження з країни-агресора.

Джерело: розроблено автором на основі даних [21]

Проведений аналіз ERP-систем, доступних в Україні, показує, що для ТОВ «ДОЕЗ» найбільш доцільним є впровадження інтегрованих рішень Microsoft Dynamics 365 та SAP. Ці системи дають змогу оптимізувати облікові процеси, підвищити прозорість руху запасів, скоротити трудомісткість облікових операцій і мінімізувати ризики помилок.

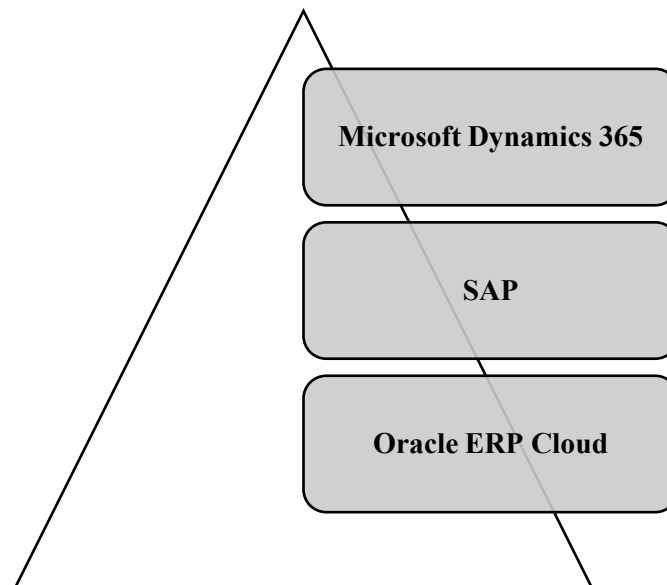

Рисунок 2.2 – ТОП-3 ERP-систем

Джерело: згруповано автором на основі даних [21, 22]

Найбільш популярне рішення серед великих корпорацій завдяки глибокій інтеграції з системою Microsoft Dynamics 365.

Microsoft Dynamics 365 – це лінійка інтелектуальних додатків, призначених для підтримки всіх бізнес-процесів підприємства: від управління фінансами, продажами, виробництвом, логістикою, до управління взаємовідносинами з

клієнтами та бізнес-аналітики. Дозволяє використовувати єдину платформу для вирішення більшості бізнес-завдань і включає в себе системи управління ресурсами підприємства ERP класу: Microsoft Dynamics 365 Finance and Supply Chain Management (Microsoft Dynamics 365 Finance and Operations, раніше – Microsoft Dynamics AX), Microsoft Dynamics 365 Business Central (NAV); додатки для управління взаємовідносинами з клієнтами CRM – Dynamics 365 Customer Engagement; додатки для аналізу, візуалізації та автоматизації процесу отримання даних: Microsoft Power Platform, Power Apps. Застосовується у всіх галузях: від виробничих підприємств, підприємств, що працюють в сфері послуг, роздрібної торгівлі, дистрибуції, агро та багатьох інших. Для великих підприємств – це ефективний інструмент централізованого управління філіями та холдингами, що працюють у кількох країнах [23].

SAP ERP – еталонна ERP-система для великих виробничих і промислових компаній. Має найширші можливості у сфері планування ресурсів, бюджетування, управління ланцюгами постачань та контролю якості. Перевагою є модульна архітектура, що дозволяє адаптувати систему під специфіку будь-якої галузі. Основним недоліком є висока вартість володіння та тривалий період впровадження. Як зазначалося раніше, підприємство активно використовує дану програму у впровадженні обліку та контролю.

Oracle ERP Cloud також рішення світового рівня, яке поєднує ERP-, фінансові та аналітичні модулі. Система має потужну аналітику на основі штучного інтелекту, що дозволяє прогнозувати зміни в запасах, попиті чи грошових потоках. Підприємства обирають Oracle за надійність, безпеку даних і глобальну підтримку, проте для його впровадження потрібні значні інвестиції та технічні ресурси.

Тож для великих підприємств доцільним є використання Microsoft Dynamics 365, SAP або Oracle ERP Cloud, які забезпечують:

- повну інтеграцію фінансового, виробничого й аналітичного обліку;
- високий рівень автоматизації контролю запасів; відповідність міжнародним стандартам звітності;
- централізоване управління дочірніми структурами.

Функціональні можливості ERP-систем представлені на рисунку 2.3.

Рисунок 2.3 – Функціональні можливості ERP-систем

Джерело: [39]

Використання автоматизованих технологій забезпечує низку стратегічних переваг:

- Прозорість руху запасів, де усі операції фіксуються в системі, що дозволяє відслідковувати шлях кожної одиниці сировини від закупівлі до реалізації.
- Підвищення точності обліку: автоматичне формування документів і контроль залишків виключає дублювання даних та арифметичні помилки.
- Оперативність прийняття рішень: ВІ-аналітика дозволяє швидко оцінювати динаміку запасів, прогнозувати потреби і визначати оптимальний рівень замовлень
- Інтеграція з іншими підсистемами, які поєднують бухгалтерський облік, фінансовий аналіз, виробниче планування та логістику в єдиному інформаційному середовищі.
- Зниження витрат – автоматизація процесів обліку, документообігу та контролю зменшує трудомісткість і витрати на адміністративні функції.
- Безперервний контроль використання IoT та RFID, що забезпечує

постійний моніторинг запасів навіть у віддалених складах чи виробничих підрозділах.

Також використання ERP-рішень сприяє створенню автоматизованої системи внутрішнього контролю, у межах якої: контрольні точки (тригери) вбудовані в алгоритми системи автоматично блокують некоректні або подвійні операції; система аналізує оборотність запасів і автоматично формує звіти про надлишкові, низькооборотні чи знеціненні запаси; проводиться автоматична звірка аналітичного та синтетичного обліку; можливе формування аналітичних дашбордів для оцінки ефективності управління запасами.

Таким чином, ERP-система виступає ключовим інструментом реалізації сучасної концепції внутрішнього контролю, що ґрунтується на принципах безперервності, своєчасності та достовірності інформації. Її впровадження забезпечує інтеграцію всіх підсистем підприємства від закупівель і виробництва до складу та збуту в єдиний інформаційний простір.

Це дозволяє не лише підвищити прозорість облікових операцій, а й мінімізувати ризики людських помилок, подвійного введення даних чи затримок у документообігу. ERP-система сприяє формуванню оперативного контролю за станом запасів у реальному часі, що особливо важливо в умовах нестабільного ринку та логістичних викликів. Завдяки автоматизованому обміну даними між підрозділами, керівництво отримує можливість швидко реагувати на відхилення від норм, прогнозувати потребу в сировині та оптимізувати виробничі запаси.

Крім того, інтеграція ERP із модулями штучного інтелекту, аналітики та IoT-технологій розширює можливості контролю, де система не лише фіксує факти господарських операцій, а й аналізує тренди, прогнозує майбутні потреби та формує рекомендації щодо управлінських рішень. У перспективі це створює передумови для переходу до інтелектуального обліку, коли контроль запасів здійснюється автоматично на основі машинного навчання, що підвищує адаптивність та ефективність системи управління підприємством у цілому.

2.3. Шляхи удосконалення технологічних аспектів внутрішнього контролю виробничих запасів підприємства

Ефективність управління запасами є одним із ключових факторів стабільного функціонування виробничого підприємства. Для ТОВ «ДОЕЗ» актуальним завданням є удосконалення технологічних аспектів системи внутрішнього контролю, що дозволить підвищити достовірність облікових даних, скоротити витрати та мінімізувати ризики викривлення фінансової звітності.

Одним із головних напрямів удосконалення є використання інтелектуальних технологій аналізу даних, застосування аналітичних модулів та елементів штучного інтелекту (AI – англ. artificial intelligence)/(ШІ – штучний інтелект). Вони дозволяють: прогнозувати потребу в запасах залежно від сезонності чи виробничих циклів; виявляти неефективні позиції номенклатури; формувати автоматичні попередження про перевищення норм зберігання чи дефіцит ресурсів. Такі аналітичні інструменти, інтегровані в ERP-систему, підвищують якість управлінських рішень і сприяють формуванню стратегічного контролю запасів.

Аналіз даних на основі штучного інтелекту спирається на низку методів для обробки інформації, отримання аналітичних висновків та підтримки швидших і більш обґрунтованих рішень. Ось деякі з найпоширеніших методів, що використовуються аналітиками даних та науковцями сьогодні [24]:

- алгоритми машинного навчання: ці моделі виявляють закономірності у великих наборах даних і роблять прогнози на основі історичних тенденцій. Вони використовуються в усьому, від виявлення шахрайства до сегментації клієнтів, і є основою багатьох функцій прогнозової аналітики, що знаходяться в сучасних інформаційних панелях.

- обробка природної мови (NLP), що допомагає штучному інтелекту інтерпретувати та аналізувати людську мову. Він дозволяє аналізувати настрої, класифікувати текст та робити узагальнення, що є важливим для перегляду контенту соціальних мереж, відгуків клієнтів або транскриптів дзвінків у великих

масштабах.

- генеративний штучний інтелект (ШІ) використовують для створення зведень, автоматизації звітів та підтримки зручних для користувача додатків. Ці моделі можуть перетворювати необроблені дані на пояснення природною мовою для швидшої інтерпретації.

- комп'ютерний зір: дозволяє штучному інтелекту «бачити» та аналізувати візуальні дані, такі як зображення продуктів, відеоканали або медичні скани. Вона використовується в роздрібній торгівлі, виробництві та охороні здоров'я для відстеження руху, виявлення аномалій або оптимізації запасів.

- виявлення та прогнозування аномалій: може позначати незвичайні точки даних у режимі реального часу, такі як раптові зміни в поведінці користувачів або мережевому трафіку, та прогнозувати майбутні тенденції. Ці можливості допомагають бізнесу та зацікавленим сторонам швидко реагувати та планувати проактивно.

Тож ефективне управління запасами на великому підприємстві, такому як ТОВ «ДОЕЗ», потребує впровадження інтелектуальної системи контролю, що поєднує технології ERP, IoT, штучного інтелекту (AI) та аналітики великих даних (Big Data). Така система функціонує у вигляді замкненого циклу, який забезпечує постійне оновлення, контроль і вдосконалення процесів обліку запасів.

Першим етапом є автоматизований збір інформації з усіх ланок виробничо-логістичного процесу. Для цього використовуються такі інструменти:

- IoT-датчики на складах, які вимірюють температуру, вологість, рівень заповнення полиць, термін зберігання матеріалів.

- RFID-мітки та QR-коди, що дозволяють відстежувати рух кожної одиниці запасів у реальному часі — від закупівлі до використання у виробництві.

- Комп'ютерний, що зчитує зображення складів і виявляє пошкодження, неправильне розміщення або пересортицю.

- ERP-система, що фіксує бухгалтерські операції, надходження, списання, переміщення та продаж запасів. \

У результаті формується єдиний потік достовірних даних, який відображає

реальний стан запасів підприємства.

На другому етапі всі дані з різних джерел надходять до єдиного хмарного сховища ERP/Cloud Data. Алгоритми та моделі машинного навчання автоматично: усувають дублікати та невірні записи; зв'язують дані між бухгалтерськими та логістичними підсистемами; формують перевірену аналітичну базу для подальшої обробки.

Таким чином створюється чиста, структурована база даних, що забезпечує коректність подальшого аналізу.

Третій етап передбачає використання штучного інтелекту для глибокого аналізу й прогнозування: алгоритми машинного навчання прогнозують попит на сировину, визначають оптимальні запаси, розраховують час поповнення та аналізують ринок у режимі реального часу. AI-аналітика виявляє аномалії у витратах, руху товарів або закупівлях. Системи прогнозної аналітики враховують сезонність, виробничі цикли та поведінку постачальників. Результатом є інтелектуальна оцінка ризиків, завдяки якій підприємство може планувати постачання раціонально та проактивно, а не реагувати на дефіцит чи надлишок постфактум.

На основі таких аналітичних висновків система автоматично генерує рекомендації щодо закупівель, переміщень або списання запасів; надсилає оповіщення менеджерам і бухгалтерам про критичні відхилення чи потенційні проблеми. Рішення можуть бути погоджені керівником вручну або виконані автоматично, залежно від рівня довіри до алгоритму.

На фінальному етапі інформація має подаватися у зручній аналітичній формі для керівництва, наприклад, текстові звіти та пояснення з аналітикою. Менеджери отримують зведені рекомендації щодо стратегічних рішень – закупівель, ціноутворення, оптимізації виробництва. Для повного розуміння циклу впровадження систему обліку та контролю запасів з використанням штучного інтелекту (ШІ), необхідно розглянути (рис. 2.4)

Рисунок 2.4 – Впровадження штучного інтелекту (ШІ) для обліку та контролю запасів

Джерело: розроблено автором

У якості розширення схеми також можна додати зворотний зв'язок, який забезпечує безперервне оновлення бази даних і коригування параметрів системи в реальному часі. Таким чином, схема набуває вигляду замкненого циклу інтегрованої системи управління запасами, у якій аналітика штучного інтелекту не лише інтерпретує дані, але й автоматично впливає на управлінські рішення. Таке розширення підвищує інформативність схеми, робить її більш адаптованою до умов сучасного підприємства, що впроваджує автоматизовані технології, хмарні сервіси та інструменти прогнозної аналітики.

Тож, інтеграція таких технологій створює цифрову екосистему управління запасами, що працює безперервно й адаптивно. У майбутньому ШІ-технології в обліку запасів отримають ще ширше застосування: використання цифрових двійників складів для моделювання руху запасів; інтеграція з блокчейном для відстеження походження сировини й підвищення прозорості; розвиток самонавчальних систем, які автоматично вдосконалюють алгоритми контролю на основі історичних даних. Таким чином, у найближчі роки ТОВ «ДООЗ» може перейти до інтелектуального, саморегульованого управління запасами, де людське втручання мінімальне, а система сама підтримує оптимальний баланс між ефективністю, якістю та витратами.

Також пропоную звернути увагу на термін «блокчейн», який вже був згаданий у минулому абзаці. Використання технології забезпечує повну прозорість і незмінність інформації на всіх етапах руху матеріальних цінностей. Для підприємства ТОВ «ДОЕЗ», діяльність якого пов'язана з виробництвом, переробкою та логістикою сировини, блокчейн може стати інструментом гарантії достовірності даних про походження, якість та переміщення запасів.

Кожна операція – закупівля, транспортування, зберігання чи списання матеріалів, що фіксується у блокчейн-ланцюгу, де формується унікальний «блок» із такими даними:

1. код постачальника та сертифікат якості сировини;
2. дата та місце відвантаження; умови зберігання та транспортування (на основі IoT-датчиків);
3. вартісна оцінка, податкові документи, підтвердження отримання.

Усі учасники ланцюга (постачальники, логістичні компанії, виробничі підрозділи, бухгалтери) мають доступ до єдиної версії даних, що унеможливорює фальсифікацію або приховування інформації. Впровадження блокчейн-технології дає змогу суттєво посилити внутрішній контроль та достовірність бухгалтерських даних (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Переваги використання блокчейну для системи обліку та контролю запасів

Напрямок	Поточна ситуація	Після впровадження блокчейну
Прозорість ланцюга постачання	Дані зберігаються у різних системах, складно перевірити походження запасів	Єдиний ланцюг транзакцій від постачальника до виробництва, повна відстежуваність
Контроль достовірності	Можливі помилки чи зміни в документах постачання	Неможливо змінити запис без підтвердження всіх учасників мережі
Аудит і звітність	Вимагає ручної перевірки документів	Автоматичний аудит у режимі реального часу
Захист від шахрайства	Є ризик підробки первинних документів	Криптографічний захист і незмінність записів гарантують цілісність даних

Джерело: розроблено автором

Впровадження блокчейну у систему управління запасами може стати основою для: використання смарт-контрактів – автоматичних угод, що виконуються лише після підтвердження умов (наприклад, отримання вантажу чи проходження контролю якості); створення цифрового паспорта продукції, який містить усю історію походження і переміщення; інтеграції з митними, банківськими і сертифікаційними системами для спрощення зовнішньоекономічних операцій; формування екологічно прозорих ланцюгів постачання: коли споживач може перевірити джерело і якість продукту через QR-код та інше.

Отже, для ТОВ «Дніпровський олійноекстракційний завод», як великого промислового підприємства, що працює у сфері переробки олійних культур і реалізації готової продукції, ключовим напрямом удосконалення є створення єдиної цифрової екосистеми управління запасами, заснованої на сучасних ERP-технологіях, автоматизованому контролю даних і використанні штучного інтелекту. Особливу роль у забезпеченні прозорості та надійності облікової інформації відіграє використання технології блокчейн. Це створює незмінний ланцюг записів про всі операції з постачання, зберігання та використання запасів, що дозволяє відстежувати шлях матеріалів від постачальника до готової продукції. Такий підхід гарантує захист від фальсифікацій і помилок, а також сприяє підвищенню довіри з боку контрагентів, аудиторів і контролюючих органів.

Удосконалення технологічних аспектів внутрішнього контролю також передбачає: автоматизацію аудиторських процедур на основі аналітики великих даних (Big Data); побудову системи самонавчальних алгоритмів штучного інтелекту (ШІ), здатних адаптувати контроль до змін у виробничому процесі; впровадження візуальних аналітичних панелей (Power BI) для інтерактивного моніторингу ключових показників ефективності.

Реалізація цих рішень формує передумови для переходу ТОВ «ДНОЕЗ» до інтелектуальної моделі управління запасами, де контроль здійснюється в процесі господарських операцій – автоматично, точно та безперервно.

РОЗДІЛ 3

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Методика проведення аналізу запасів із застосуванням економіко-математичних методів та цифрових інструментів

Сучасна економіка вимагає від підприємств не лише точного обліку запасів, а й їх глибокого аналізу, прогнозування та оптимізації. Раціональне управління запасами є основою фінансової стабільності будь-якого виробничого підприємства, оскільки саме запаси забезпечують безперервність виробничого процесу, впливають на ліквідність активів і рентабельність діяльності. Метою проведення аналізу запасів із застосуванням економіко-математичних методів та цифрових інструментів є підвищення ефективності використання ресурсів підприємства та забезпечення збалансованості між обсягом запасів і потребами виробництва.

Традиційні методи аналізу запасів базуються переважно на бухгалтерських показниках: залишках, собівартості, оборотності. Сучасні підходи значно розширюють ці межі, поєднуючи економіко-математичні моделі, цифрову аналітику та інструменти штучного інтелекту, що дозволяє не лише оцінювати стан запасів, а й моделювати їхній вплив на фінансові результати підприємства. Приклади таких програм вже були згадані у таблиці 2.4.

Однією з базових моделей є модель оптимального розміру замовлення (формула Уілсона, модель EOQ), яка дозволяє визначити такий обсяг закупівлі, що мінімізує сумарні витрати на зберігання та оформлення замовлень. Вона дає змогу уникнути надлишкових запасів і забезпечує стабільність виробництва (Рис. 3.1). Модель використовує такі показники, як річна потреба в товарі, вартість розміщення одного замовлення та вартість зберігання одиниці запасу.

Малюнок показує співвідношення між кривими витрат розміщення замовлення, витрат на зберігання запасу, кривою загальних витрат та оптимальним розміром замовлення. При збільшенні розміру замовлення витрати на його

розміщення зменшуються, оскільки кількість замовлень за період скорочується. Водночас зростають витрати на зберігання запасів через більші складські обсяги та триваліший період утримання продукції. Оптимальний розмір замовлення визначається в точці, де сукупні витрати на оформлення замовлень і витрати на зберігання є мінімальними.

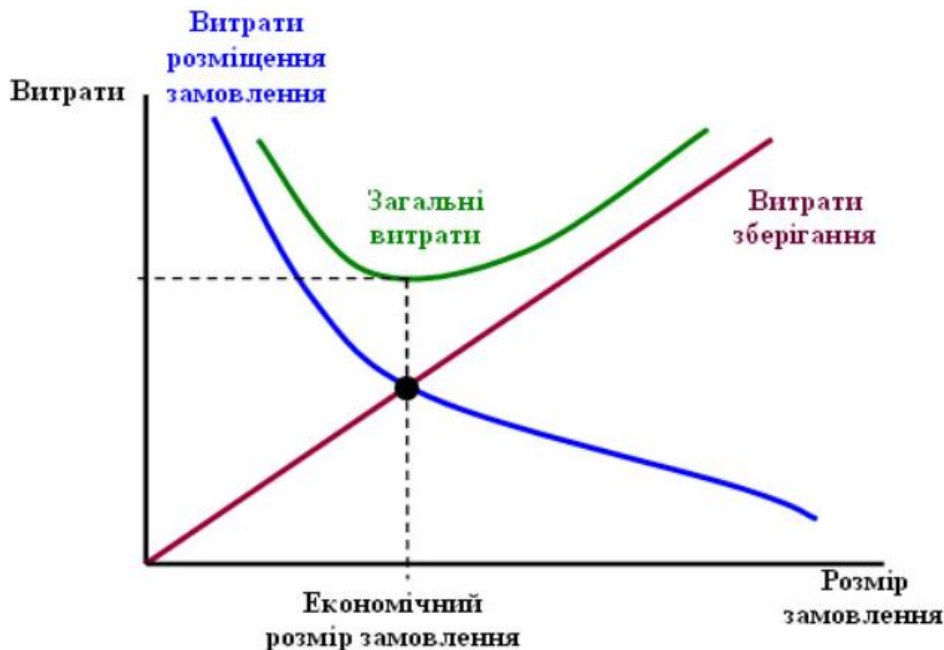

Рисунок 3.1 – Визначення оптимального розміру замовлення

Джерело: [25]

Формула оптимального розміру замовлення для єдиного продукту може бути представлена як точка мінімуму наступної функції витрат: Загальні витрати = витрати на закупівлю + витрати розміщення замовлення + витрати зберігання, що відповідає [25]:

(3.1a)

$$TC(Q) = PR + \frac{CR}{Q} + \frac{PFQ}{2}$$

Візьмемо похідні від обох частин рівняння та, дорівнявши вираз до нуля, одержимо:

(3.16)

$$\frac{dTC(Q)}{dQ} = \frac{d}{dQ} \left(PR + \frac{CR}{Q} + \frac{PFQ}{2} \right) = 0$$

У результаті одержимо:

(3.1В)

$$\frac{PF}{2} - \frac{CR}{Q^2} = 0$$

Вирішимо відносно Q :

(3.1Г)

$$\frac{PF}{2} = \frac{CR}{Q^2}$$

$$Q^2 = \frac{2CR}{PF}$$

$$Q^* = \sqrt{\frac{2CR}{PF}} = \sqrt{\frac{2CR}{H}}$$

Знак (*) означає оптимальний розмір замовлення.

де змінні [25]:

Q — оптимальний розмір замовлення;

C — витрати розміщення замовлення (не залежить від величини замовлення);

R — щомісячний попит на продукт;

P — витрати на покупку одиниці продукту;

F — коефіцієнт витрат зберігання запасу; частка витрат на покупку продукту, що використовується як витрати зберігання;

H — витрати зберігання одиниці товару на місяць ($H = PF$).

До моделі оптимального розміру партії можуть застосовуватися деякі розширення, що дозволяють урахувати витрати заборгованість замовлень і багато номенклатурні запаси [26, 27].

Іншим важливим інструментом є модель точки повторного замовлення (Reorder Point), яка визначає момент, коли потрібно зробити нове замовлення на постачання сировини, щоб не допустити простоїв у виробництві. Для більш глибокої оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів застосовується коефіцієнт оборотності запасів, який показує, скільки разів за період запаси перетворюються на готову продукцію і прибуток.

Такі моделі дозволяють розрахувати оптимальний рівень запасів, що гарантує баланс між витратами на зберігання, обсягами виробництва і потребами ринку.

Для поглибленого аналізу ефективності використання запасів доцільно застосовувати систему економіко-математичних показників (коефіцієнтів), що дозволяють комплексно оцінити їхній вплив на фінансовий стан підприємства. Коефіцієнти є базовим інструментом кількісного аналізу, який забезпечує порівнянність даних у часі та простеження взаємозв'язку між запасами, доходністю та ліквідністю (Додаток Ж).

Коефіцієнт поточної ліквідності відображає здатність підприємства погашати короткострокові зобов'язання за рахунок усіх оборотних активів (грошових коштів, дебіторської заборгованості, запасів тощо). Нормативне значення: $>1,5$. Показує, наскільки ефективно підприємство управляє своїм оборотним капіталом і чи здатне воно швидко перетворити активи на грошові кошти. Для ТОВ «ДОЕЗ» високий рівень коефіцієнта свідчить про наявність достатнього запасу фінансової стійкості, що є позитивним фактором для забезпечення безперервності виробничого процесу.

Коефіцієнт швидкої ліквідності визначає спроможність підприємства погасити короткострокові борги без урахування запасів, які менш ліквідні порівняно з іншими активами. Нормативне значення: $>1,0$. Коефіцієнт дає змогу оцінити рівень фінансової гнучкості та оперативності у виконанні поточних зобов'язань. Якщо коефіцієнт перевищує норму, це означає, що навіть без реалізації запасів підприємство може розрахуватися з кредиторами.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує частку поточних зобов'язань, які можуть бути негайно погашені грошовими коштами або їх еквівалентами. Нормативне значення: $0,2-0,3$.

Коефіцієнт автономії показує частку власного капіталу в загальній сумі активів. Нормативне значення: $>0,5$. Чим вищий коефіцієнт, тим більша фінансова незалежність підприємства від зовнішніх джерел. Для ТОВ «ДОЕЗ» стабільне зростання цього показника свідчить про підвищення фінансової стійкості та зменшення кредитного ризику.

Коефіцієнт заборгованості відображає співвідношення позикового капіталу до власного. Нормативне значення: $<0,5$. Низьке значення вказує на ефективну

структуру фінансування активів, де основну частку становлять власні кошти.

Рентабельність активів (ROA) показує, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для отримання прибутку. Зростання ROA свідчить про підвищення продуктивності активів, що може бути наслідком раціонального управління запасами й обіговими коштами.

Рентабельність власного капіталу (ROE) характеризує дохідність власного капіталу, тобто ефективність використання вкладень власників. Для ТОВ «ДОЕЗ» цей показник є одним із ключових критеріїв інвестиційної привабливості, адже демонструє, скільки прибутку генерує кожна гривня вкладеного капіталу.

Чиста маржа прибутку визначає частку чистого прибутку в кожній гривні продажу. Інтерпретація: показує, наскільки ефективно підприємство контролює витрати і формує прибуток від реалізації продукції. Для ТОВ «ДОЕЗ» це індикатор рівня конкурентоспроможності на ринку олійноекстракційної продукції.

Покриття необоротних активів власним капіталом визначає, чи достатньо власних коштів для фінансування довгострокових активів. Нормативне значення: $>1,0$. Економічна сутність: якщо показник перевищує одиницю, це означає, що необоротні активи повністю фінансуються за рахунок власного капіталу, що є ознакою стабільності та низького ризику банкрутства.

Важливо, що ефективність використання зазначених моделей і коефіцієнтів значно зростає за умов впровадження цифрових інструментів та технологій, описаних у попередніх підрозділах — зокрема ERP-систем, технологій штучного інтелекту, машинного навчання, блокчейн-рішень для відстеження постачання, IoT-датчиків та аналітичних панелей (BI-систем). Їх інтеграція у систему управлінського обліку дозволяє автоматизувати збір і обробку даних, забезпечити точність аналітичних розрахунків, виявляти аномалії у реальному часі та прогнозувати потребу у матеріальних ресурсах із високою достовірністю.

Таким чином, поєднання економіко-математичних методів і цифрових технологій формує на підприємстві інтелектуальну систему управління запасами, яка забезпечить перехід до прогнозно-аналітичного управління запасами, що відповідає сучасним стандартам та стратегічним викликам.

3.2. Динаміка, структура та оборотність запасів за останні три роки

При аналізі економічних показників (табл.3.1) та (табл.3.2) використовувались дані фінансової звітності підприємства у період з 2022р. по 2024р. (Додаток Д), (Додаток Е) та фінансову звітність за МСФЗ (IFRS) (Додаток Є). Також були розглянуті примітки до фінансової звітності щодо запасів (рис. 3.2).

Отримані результати стануть інформаційною та аналітичною основою для апробації сучасних методів управління запасами, розглянутих в минулих розділах, зокрема використання ERP-систем, використання штучного інтелекту (AI) та технологій Big Data у прогнозуванні потреб у сировині та матеріалах.

Їх застосування дасть змогу оцінити ефективність системи обліку та контролю запасів, визначити резерви оптимізації логістичних процесів, скорочення витрат і підвищення ліквідності активів.

6.6. ЗАПАСИ		
Станом на 31 грудня 2024 року та 31 грудня 2023 року запаси представлені наступним чином:		
	31.12.2024	31.12.2023
Запасні частини	58 960	47 395
Сировина та матеріали	20 171	16 703
Тара	2 282	1 418
Паливо	255	276
Товари	-	-
Резерв на знецінення	(4 345)	(2 819)
Разом	77 323	62 973
Станом на 31 грудня 2024 року та 31 грудня 2023 року на балансі Компанії знаходяться запасні частини, використання яких планується в терміні більшому, ніж один рік. В цілях коректної презентації, ці запасні частини відображені в інших необоротних активах:		
	31.12.2024	31.12.2023
Запасні частини	68 062	62 710
Разом	68 062	62 710

Рисунок 3.2 – Примітки до фінансової звітності ТОВ «ДООЗ» щодо запасів
Джерело: [16, 18]

Згідно з фінансовою звітністю ТОВ «Дніпровський олійноекстракційний завод» (примітка 6.6), станом на 31 грудня 2024 року загальна сума запасів підприємства, з урахуванням як поточних (оборотних), так і довгострокових (необоротних) складових, становила:

1. 77 323 тис. грн — запаси, що використовуються протягом одного операційного циклу;

2. 68 062 тис. грн — запасні частини, призначені для використання в довгостроковій перспективі;

3. Разом — 145 385 тис. грн, що становить 16,6 % від загальної суми активів підприємства (874 229 тис. грн). Для порівняння, на кінець 2023 року аналогічний показник становив 125 683 тис. грн (14,9 % від активів).

Отже, загальні запаси зросли, що свідчить про активне оновлення виробничих ресурсів та підвищення інтенсивності операційної діяльності. Запаси відображено за складом, який відповідає виробничій специфіці підприємства олійно-переробної галузі (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Структура запасів ТОВ «ДООЕЗ», тис. грн.

Стаття запасів	2023	2024	Відхилення (+/-)	Динаміка %
Запасні частини	47 395	58 960	+11 565	24%
Сировина та матеріали	16 703	20 171	+3 468	21%
Тара	1 418	2 282	+864	61%
Паливо	276	255	-21	-8%
Резерв на знецінення	(2 819)	(4 345)	(1 526)	54%
Разом	62 973	77 323	+14 350	23%

Джерело: розроблено автором на основі даних [18]

Підприємство подає запаси з урахуванням принципів суттєвості та поділу за економічним змістом, що відповідає вимогам МСБО (IAS) 2 «Запаси». Розподіл здійснюється на такі основні групи:

а. Запасні частини: найбільша стаття, що становить понад 3/4 усіх запасів. Це зумовлено високим рівнем технічного оснащення заводу, який має безперервні технологічні лінії пресування, екстракції, дистиляції, рафінації та бутілювання. Такі запаси забезпечують ремонтне обслуговування устаткування, попереджають виробничі простої та формують стратегічний резерв на випадок збоїв у поставках імпортованих деталей.

б. Сировина та матеріали: друга за обсягом група, до якої належать насіння соняшнику, хімічні реагенти для очищення та рафінації, фільтраційні

матеріали, упаковка тощо. Зростання вартості цієї групи на 20,7 % свідчить про збільшення обсягів закупівель у межах стратегії нарощування виробництва. Оцінка проводиться за первісною собівартістю, що включає вартість придбання, транспортно-заготівельні витрати та інші витрати, пов'язані з доведенням до стану готовності до використання.

с. Тара: включає пластикові пляшки, кришки, етикетки, палети для транспортування готової продукції. Її зростання на 61 % пов'язане з розширенням експортних поставок, що потребує більшої кількості пакувальних матеріалів.

d. Паливо: незначна стаття, але важлива для забезпечення безперервності виробничого процесу (живлення котлів, сушарок, транспорту). Незначне скорочення на 7,6 % свідчить про оптимізацію енергоспоживання.

е. Резерв на знецінення: формується відповідно до політики підприємства для покриття ризиків втрати корисності запасів. Його збільшення з 2 819 тис. грн. у 2023 р. до 4 345 тис. грн. у 2024 р. відображає посилення внутрішнього контролю та застосування принципу обачності при оцінці активів. Така ситуація виникає у випадках, коли знижується ринкова ціна матеріалів, відбувається їх псування, старіння або зменшується ймовірність подальшого використання у виробництві. Зростання цього резерву є проявом дотримання підприємством МСБО (IAS) 2 «Запаси», та спрямоване на формування більш реалістичної оцінки активів.

Крім того, підприємство окремо розкриває у звітності запасні частини довгострокового використання, що за своєю сутністю є компонентами основних засобів. Станом на 31.12.2024 року їх вартість становила 68 062 тис. грн. (проти 62 710 тис. грн. у 2023 р.). Таке відображення відповідає міжнародній практиці, коли запаси, призначені для використання понад один рік, класифікуються як інші необоротні активи.

У 2024 році відбулося помітне зростання частки запасів у структурі оборотних активів (з 24,2 % у 2023 р. до 30,5 % у 2024 р.), що свідчить про активне нарощування виробничого потенціалу. Водночас, збільшення резерву під знецінення демонструє, що компанія дотримується принципу реальної оцінки активів і не допускає завищення балансової вартості. Запровадження системи SAP

та автоматизованого вагового контролю дозволило підприємству здійснювати точний облік руху сировини, що зменшило втрати при зберіганні та транспортуванні, а також підвищило достовірність даних для фінансової звітності., а також підвищило достовірність даних для фінансової звітності.

З огляду на проведений аналіз структури та динаміки запасів, можна зробити висновок, що матеріальні ресурси ТОВ «Дніпровський олійноекстракційний завод» відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності виробничого процесу та формуванні фінансових результатів діяльності підприємства. Збільшення обсягів запасів свідчить про розширення операційної діяльності, проте водночас впливає на структуру оборотних активів і рівень їх ліквідності. Саме тому доцільно провести комплексну оцінку фінансового стану підприємства, що дозволить визначити, наскільки ефективно воно використовує свої ресурси та чи зберігає достатній рівень фінансової стійкості. У табл. 3.2 наведено основні економічні показники підприємства, які відображені у фінансовій звітності (Додатки Д, Е, Є). На їх основі здійснено розрахунок коефіцієнтів діяльності ТОВ «ДНОЕЗ» за 2022–2024 (табл. 3.3) роки та візуалізовано динаміку (рис. 3.3). Формули розрахунку основних фінансових коефіцієнтів подані у Додатку Ж.

Таблиця 3.2 – Основні економічні показники діяльності ТОВ «ДНОЕЗ», тис. грн.

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Запаси	42 234	62 973	77 323
Дохід (виручка)	160 030	762 471	783 913
Чистий прибуток (збиток)	-223 060	167 704	48 362
Активи, всього	660 377	843 055	874 229
Грошові кошти та їх еквіваленти	136	78	71
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	72 054	52 519	116 213
Короткострокові зобов'язання і забезпечення	184 661	223 066	225 834
Всього капітал	403 662	567 470	532 182

Джерело: розроблено автором на основі даних [16,18,19]

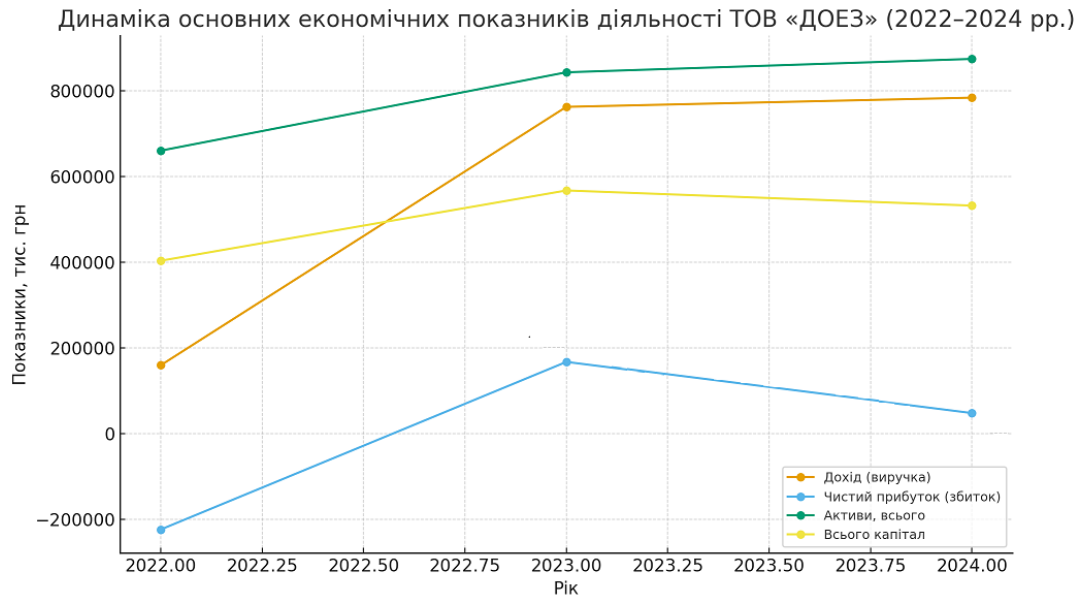

Рисунок 3.3 – Динаміка основних економічних показників ТОВ «ДОЕЗ»

Джерело: розроблено автором

Дохід (виручка) зріс майже у 5 разів з 2022 до 2023 року (з 160 тис. грн. до 762 тис. грн.), що свідчить про відновлення виробництва та попиту після кризового періоду. У 2024 році темп зростання сповільнився, але тенденція залишилася позитивною. Чистий прибуток (збиток) демонструє динамічну зміну: у 2022 році підприємство мало збиток –223 млн. грн., однак уже у 2023 році вийшло на прибуток 168 млн. грн. У 2024 році прибутковість знизилась до 48 млн. грн., що пов'язано зі зростанням витрат.

Таблиця 3.3 – Основні фінансові коефіцієнти діяльності ТОВ «ДОЕЗ»

Показник	2022	2023	2024	Норма / оцінка
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,17	2,61	2,24	>1,5
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,94	2,33	1,90	>1,0
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,07	0,03	0,03	0,2–0,3
Коефіцієнт автономії	0,61	0,67	0,61	>0,5
Коефіцієнт заборгованості	0,39	0,33	0,39	<0,5
Рентабельність активів (ROA)	- %	19,9 %	5,5 %	X
Рентабельність власного капіталу (ROE)	- %	29,6 %	9,1 %	X
Чиста маржа прибутку	- %	21,99 %	6,17 %	X
Покриття необоротних активів власним капіталом	1,55	2,18	1,45	>1,0
Коефіцієнт оборотності запасів	3,32	7,60	7,46	Від 4 - 12

Джерело: розроблено автором основі даних [16,18,19]

2022 рік – кризовий період: значні збитки (-223 млн. грн.), низька ліквідність і високе боргове навантаження.

2023 рік – різке покращення фінансового стану: дохід зріс у 4,8 рази, компанія стала прибутковою, ліквідність і автономія покращились.

2024 рік – стабілізація, але зниження рентабельності через зростання собівартості (з 399 млн. грн. до 523 млн. грн.) і зменшення чистого прибутку до 48 млн. грн.

Коефіцієнт поточної ліквідності упродовж трьох років утримувався на рівні, що перевищує нормативне значення. Це свідчить про достатність оборотних активів для покриття короткострокових зобов'язань. У порівнянні з початковим роком спостерігалось покращення цього показника, що є позитивним сигналом для кредиторів і партнерів підприємства.

Коефіцієнт швидкої ліквідності також мав позитивну динаміку. Підприємство демонструє здатність оперативно виконувати поточні зобов'язання навіть без реалізації запасів. Незначне зниження у кінці періоду не впливає негативно на загальну оцінку, оскільки показник залишається в межах норми.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності, навпаки, залишається нижчим за нормативне значення, що вказує на недостатній обсяг грошових коштів для миттєвого погашення поточних боргів. Проте такий рівень ліквідності є типовим для підприємств виробничої сфери, де значна частина активів зосереджена у виробничих запасах і дебіторській заборгованості.

Коефіцієнт автономії протягом усього періоду перебував на достатньо високому рівні, що свідчить про фінансову незалежність підприємства та його здатність функціонувати без значної залежності від зовнішніх кредиторів. Це позитивно характеризує структуру капіталу та рівень фінансової стійкості.

Коефіцієнт заборгованості перебуває на прийнятному рівні, що вказує на раціональне використання позикового капіталу. Незначне збільшення у кінці періоду пояснюється залученням додаткових ресурсів для фінансування операційної діяльності, однак критичного навантаження на баланс не спостерігається.

Рентабельність активів (ROA) демонструє відновлення ефективності використання активів після кризового періоду. Якщо на початку аналізу підприємство зазнавало збитків, то згодом воно забезпечило позитивний результат, хоча темпи зростання рентабельності дещо уповільнилися наприкінці періоду.

Рентабельність власного капіталу (ROE) підтверджує аналогічну тенденцію. Після збитковості спостерігається значне покращення прибутковості власних ресурсів підприємства, що свідчить про підвищення ефективності управління капіталом. Водночас у останньому році динаміка дещо погіршилась через зменшення чистого прибутку.

Чиста маржа прибутку суттєво покращилась у порівнянні з базовим роком. Підприємство перейшло від збиткової діяльності до прибуткової, хоча у завершальному році темпи зростання рентабельності продажів сповільнилися через збільшення витратної частини.

Покриття необоротних активів власним капіталом упродовж усього періоду перевищувало нормативне значення, що означає повне фінансування основних засобів і довгострокових інвестицій за рахунок власних джерел. Це є ознакою фінансової стійкості та стабільності.

Коефіцієнт оборотності запасів відображає, скільки разів за певний період (звичайно за рік) підприємство повністю оновлює свої запаси, тобто перетворює їх у готову продукцію та реалізує. Це один із базових показників ефективності управління запасами, адже він показує, наскільки швидко підприємство обертає вкладені в запаси кошти.

У 2022 році підприємство мало низьку оборотність запасів, що могло бути спричинено надлишковими залишками сировини або уповільненим збутом у зв'язку зі збройною агресією проти нашої країни. У 2023 році показник різко покращився, що свідчить про оптимізацію виробничих процесів, скорочення термінів зберігання матеріалів та налагодження більш точного планування закупівель. У 2024 році коефіцієнт залишився на стабільно високому рівні, що свідчить про стале управління запасами.

Загалом, підприємство демонструє післякризове відновлення з ознаками стабілізації, однак у 2024 році спостерігається сповільнення темпів розвитку та зниження ефективності використання ресурсів.

Отже, проведені дослідження показали, що запаси посідають ключове місце у структурі активів ТОВ «ДОЕЗ» та безпосередньо впливають на фінансові результати його діяльності. Упродовж 2022–2024 років спостерігалось поступове зростання обсягів виробничих запасів, що супроводжувалося підвищенням ефективності їх використання, удосконаленням процесів обліку та контролю, а також стабілізацією фінансового стану підприємства.

Організаційна структура виробництва підприємства передбачає чіткий розподіл функцій між підрозділами, що беруть участь у формуванні, обліку, зберіганні та використанні запасів. Це забезпечує послідовність руху матеріальних ресурсів: від моменту закупівлі до їх списання у виробництво, що створює передумови для ефективного контролю за збереженням матеріальних цінностей. Це стало можливим завдяки застосуванню сучасних методів управління запасами зокрема, впровадження SAP ERP, яка взаємодіє з внутрішніми модулями для контролю ваги, вимірювання кількості сировини та обліку руху матеріалів., які сприяють оптимізації рівня матеріальних ресурсів і зменшенню витрат на їх зберігання.

Зважаючи на все вищесказане, можемо говорити про те, що внутрішній контроль за запасами здійснюється через комбінацію адміністративних, документальних, аналітичних процедур та комп'ютерних процедур, що забезпечує своєчасне виявлення відхилень, нестач або надлишків. Контрольні процедури інтегровані у загальну систему бухгалтерського обліку, що дозволяє відслідковувати рух запасів на всіх етапах виробничого процесу. Важливим також є індикатор ефективності управління запасами – коефіцієнт оборотності, який демонструє, наскільки швидко підприємство перетворює запаси у готову продукцію та кошти. За результатами проведених розрахунків, цей коефіцієнт на підприємстві має сталу позитивну динаміку.

3.3. Факторний аналіз ефективності управління запасами із застосуванням ABC-/XYZ-аналізу та прогнозних моделей

Ефективне управління запасами є ключовим чинником стабільності та фінансової стійкості будь-якого виробничого підприємства. З метою підвищення обґрунтованості управлінських рішень доцільно застосовувати економіко-математичні методи факторного аналізу, які дозволяють визначити вплив окремих складових на загальні результати діяльності. Для ТОВ «ДООЗ» особливого значення набуває використання ABC- та XYZ-аналізу в поєднанні з прогнозними моделями, що ґрунтуються на даних ERP-системи та цифрових аналітичних інструментах.

Як зазначалося у першому розділі (табл. 1.4) ABC-аналіз базується на принципі Парето, згідно з яким близько 20% номенклатури запасів формують приблизно 80% загальної вартості їх споживання. Мета цього методу — класифікувати запаси за ступенем їх значущості для виробництва та фінансових результатів.

Теоретичні та практичні аспекти ABC-аналізу асортименту розглядалися в роботах різних авторів. Серед праць останніх років потрібно згадати такі: Булінські Дж., Важкевич Ч. і Бурачевські П. (Buliński, Waszkiewicz, Buraczewski, 2013) [28], Катрік М., Катрікеян С. і Правін М. (Karthick, Karthikeyan, Pravin, 2014) [29], Х. Равіндер і Р. Мізра (Ravinder, Misra, 2014) [30], Шабанова Л., Багаутдінова Н., Гафуров І. і Салімов Л. (Shabanova, Bagautdinova, Gafurov, Salimov, 2015) [31]. В цих роботах ABC-аналіз асортименту представлений у його найбільш поширеному і простому форматі, коли асортиментні позиції розділяються на групи лише за одним параметром – найчастіше доходом [32].

На прикладі ТОВ «ДООЗ» проведено ABC-аналіз на основі фінансових даних за 2022–2024 роки, а також виробничої структури підприємства, що спеціалізується на переробці сільськогосподарської сировини (насіння соняшника, ріпаку, сої) та виготовлених олій. У структурі запасів значно збільшується кількість сировини (насіння олійних культур), що є стратегічним ресурсом, тоді як меншу

частину займають тара, пакувальні матеріали, паливо, запасні частини та допоміжні ресурси.

Під час дослідження було розраховано питому вагу кожної групи запасів у загальній вартості матеріальних ресурсів та виконано класифікацію за групами А, В, С. Візуалізацію наведено у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Розподіл запасів ТОВ «ДОЕЗ» за результатами ABC-аналізу

Група	Номенклатурна категорія	Частка у вартості запасів, %	Характер управління запасами
А	Сировина, основні матеріали	85,4	Постійний моніторинг, щоденний контроль залишків, точне планування закупівель
В	Тара, допоміжні матеріали, реагенти	11,3	Планування за місячними циклами, періодичний контроль
С	Паливо, господарські матеріали, запасні частини	3,3	Спрощене управління, поповнення за середнім споживанням

Джерело: розроблено автором основі даних [16,33,34]

З отриманих результатів видно, що до групи А входять найважливіші ресурси підприємства, такі як сировина для виробництва, які формують понад 85% загальної вартості запасів. Їх ефективне управління має вирішальне значення для забезпечення безперервності виробничого процесу. Група В охоплює допоміжні матеріали, які не є критичними, але забезпечують функціонування процесу фасування та очищення. Група С, що має незначну питому вагу, включає маловартісні, але численні позиції, для яких достатньо мінімального контролю.

Для підвищення аналітичної точності доцільно доповнити результат ABC-аналізу XYZ-аналізом (табл. 3.5), який враховує ступінь стабільності попиту та прогнозованість використання матеріалів. Цей підхід дає змогу виділити три додаткові категорії: Х (стабільний попит), Y (сезонні коливання) та Z (нестабільне споживання). Детально про категорії XYZ-аналізу зазначено у таблиці 1.5.

Ефективне управління запасами підприємства має ґрунтуватися на диференційованому підході до кожної групи товарно-матеріальних цінностей. Для груп Х з передбачуваним попитом доцільно використовувати автоматизовані алгоритми планування потреби в матеріалах (MRP-системи), які забезпечують безперервність виробничого процесу.

Для груп Y з помірною варіативністю важливо застосовувати сезонне прогнозування на основі статистичних моделей та штучного інтелекту, що враховують погодні умови, ринкові коливання та виробничі цикли.

Для груп Z, що характеризуються нестабільністю, доцільним є формування страхових (резервних) запасів, інтегрованих у систему ERP, із використанням гнучких алгоритмів поповнення (just-in-time, reorder point). Це дозволяє уникнути простоїв у виробництві й забезпечити оперативне реагування на коливання попиту чи перебої в постачанні.

Таблиця 3.5 – Розподіл запасів ТОВ «ДООЕЗ» за результатами XYZ-аналізу

Категорія	Характер попиту	Приклади запасів	Управлінські заходи
X	Стабільний, передбачуваний попит	Тара, пакувальні матеріали	Автоматичне замовлення, оптимальний рівень без надлишку
Y	Коливання попиту, сезонність	Коливання попиту, сезонність	Коливання попиту, сезонність
Z	Нерегулярний, випадковий попит	Нерегулярний, випадковий попит	Нерегулярний, випадковий попит

Джерело: систематизовано автором на основі даних [16,35,36,37]

Поєднання результатів ABC- і XYZ-аналізу дозволяє створити матрицю ABC/XYZ (табл. 3.5), що деталізує пріоритетність управління запасами на основі двох критеріїв: вартісної значущості та стабільності використання.

Таблиця 3.5 – ABC/XYZ-аналіз запасів ТОВ «ДООЕЗ»

Група	Приклади запасів	Частка у вартості, %	Управлінська стратегія
AX	Основна сировина (насіння)	60	Точне планування закупівель, щоденний контроль
AY	Допоміжні сезонні матеріали	25	Складання сезонних графіків постачання
AZ	Критичні запасні частини	10	Індивідуальне страхування, контроль постачальників
BX	Пакування, тара	3	Автоматизоване замовлення в ERP
CZ	Паливо, дрібні матеріали	2	Мінімальний контроль, поповнення за фактом використання

Джерело: узагальнено автором

Проведений факторний аналіз показав, що структура запасів ТОВ «ДООЕЗ» характеризується високою концентрацією ресурсів у групі А - до неї належать найцінніші й стратегічно важливі матеріали, без яких неможливе безперервне виробництво. Це насамперед насіння соняшнику, ріпаку, сої, що становлять понад 80% загальної вартості запасів. Такі ресурси потребують постійного моніторингу

залишків, ретельного планування закупівель і прогнозування сезонного попиту.

До групи В увійшли допоміжні матеріали, які забезпечують технологічні процеси, але не є основними: реагенти для очищення олії, фільтрувальні матеріали, миючі засоби, тара та пакувальні матеріали (пляшки, кришки, етикетки). Для цих запасів доцільним є управління за місячними циклами, використання мінімальних рівнів запасів та контролю відповідно до графіка виробництва.

Група С включає паливо, мастильні матеріали, господарські інструменти, запасні частини для обладнання, рукавички, спецодяг, тобто позиції з незначною вартістю, але широкою номенклатурою. Для таких запасів раціональним є спрощене управління на основі середнього споживання.

Згідно з XYZ-аналізом, більшість позицій груп X та Y мають стабільний або сезонно прогнозований попит: тара, пакування, насіння. Найбільш нестабільними є позиції Z, до яких належать запасні частини, паливо та допоміжні технічні засоби. Це потребує формування страхових запасів і застосування гнучких алгоритмів поповнення.

На основі такого аналізу формується інтегрована модель управління запасами, що поєднує методи автоматизованого планування, прогнозування попиту й контролю за рівнем запасів у системі ERP. Представлена нижче схема (рис. 3.4) відображає логіку побудови цієї моделі, яка передбачає диференційоване управління запасами, що інтегроване в єдиний цифровий контур.

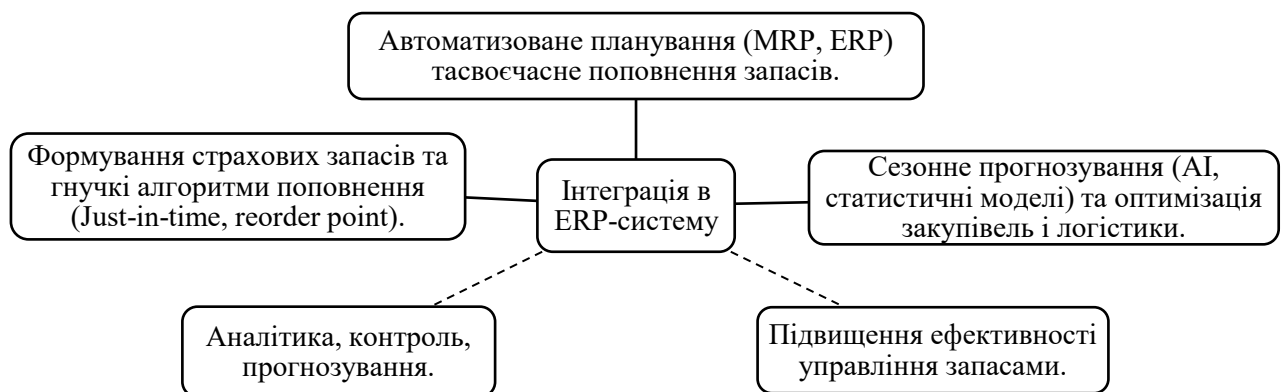

Рисунок 3.4 – Інтеграція в ERP-систему

Джерело: розроблено автором

Усі елементи моделі мають інтегруються в єдину ERP-систему, яка забезпечує аналітику, прогнозування та моніторинг у режимі реального часу. Це сприяє підвищенню ефективності управління запасами, скороченню витрат і підвищенню гнучкості виробництва.

Отже, ключову роль у забезпеченні ефективності управління запасами ТОВ «ДОЕЗ» відіграють групи АХ та АУ – це насамперед основна сировина (насіння соняшнику, ріпаку, сої), а також сезонні допоміжні матеріали, що разом формують понад 90% вартості всіх запасів підприємства. Раціональне управління цими категоріями має визначальний вплив на рівень ліквідності підприємства, оборотність запасів і стабільність виробничого циклу. Для даних груп особливо важливим є застосування ERP-систем і прогнозних цифрових моделей, які дозволяють здійснювати автоматизований облік, моніторинг параметрів зберігання насіння, а також прогнозування оптимальних обсягів закупівель із урахуванням сезонних коливань цін та урожайності.

Також слід додати, що особливої актуальності в сучасних умовах набувають статистичні методи аналізу взаємозв'язків між змінними, які дозволяють виявити приховані (латентні) фактори, що впливають на ефективність управління запасами. Такі методи, як факторний аналіз та кластеризація забезпечують можливість не лише оцінювати структуру запасів, але й моделювати потенційні ризики, пов'язані з перебоями у постачанні або пошкодженням матеріальних ресурсів. Це має особливе значення в умовах воєнного стану в Україні, коли чимало підприємств, у тому числі й промислових, розташовані в зоні потенційної небезпеки ракетних атак, бомбових ударів чи диверсій.

У таких умовах управління запасами перестає бути лише питанням економічної ефективності – воно перетворюється на інструмент стратегічної безпеки підприємства. На основі результатів цього аналізу можливим стає прийняття рішень про передислокацію таких запасів у більш безпечні місця зберігання, наприклад, у резервні склади або партнерські виробничі бази в інших регіонах України.

3.4. Пропозиції щодо оптимізації обліку та контролю запасів підприємства

Оптимізація системи обліку та контролю запасів на підприємстві є одним із ключових напрямів підвищення його фінансової стійкості, ефективності управління оборотними активами та конкурентоспроможності. Для ТОВ «ДООЗ» удосконалення системи управління запасами передбачає комплексне поєднання організаційних, методичних і технологічних інструментів, орієнтованих на інтеграцію облікових, аналітичних і контрольних процесів у єдиному цифровому середовищі.

На ТОВ «ДООЗ» уже сформована облікова політика відповідно до вимог МСФЗ (IFRS), яка передбачає використання методу середньозваженої собівартості для оцінки вибуття запасів, включення транспортно-заготівельних витрат до собівартості придбаних ресурсів та створення резервів під знецінення у разі зниження чистої вартості реалізації.

Облік ведеться із застосуванням сучасного програмного забезпечення, що забезпечує автоматизацію більшості операцій та підвищує достовірність звітних даних. Однак подальша оптимізація цієї системи має бути спрямована не на зміну облікової політики, а на поглиблення інтеграції ERP-модуля з аналітичними, контрольними та прогнозними інструментами. Це дозволить не лише фіксувати фактичний рух запасів, а й забезпечити проактивне управління ними: прогнозування попиту, формування замовлень, контроль якості та ефективності використання у виробництві.

Важливим аспектом є цифровізація документообігу – впровадження електронних первинних документів, автоматичного зчитування даних із вагових комплексів і лабораторій. Це дозволяє зменшити ризики ручних помилок і підвищити достовірність облікової інформації.

Ключову роль у системі оптимізації відіграє ABC-/XYZ-аналіз, який дозволяє розподілити матеріальні ресурси за значимістю та стабільністю споживання. Так, групи AX та AY — це стратегічно важливі запаси, зокрема

насіння, реагенти та допоміжні матеріали, що формують понад 90% вартості всіх запасів підприємства. Вони потребують щоденного моніторингу та прогнозування з використанням ERP-систем і алгоритмів машинного навчання для розрахунку сезонних трендів. Для груп BZ та CZ (паливо, мастильні матеріали, запчастини, господарські матеріали) доцільним є спрощений контроль з автоматичним поповненням запасів у разі потреби.

Сучасні ERP-системи дозволяють інтегрувати всі підсистеми підприємства: бухгалтерський облік, складський облік, логістику, закупівлі та виробництво в єдине інформаційне середовище, що створить ефект синергії. Це забезпечить прозорість і контроль на всіх етапах руху запасів.

Також важливим кроком у підвищенні ефективності контролю запасів є впровадження IoT-технологій (інтернету речей), зокрема датчиків переміщення, рівня заповнення та середовища зберігання, що вже частково впроваджено на підприємстві. Такі системи дозволяють у режимі реального часу відстежувати місцезнаходження запасів, фіксувати їх переміщення між складами та виробничими цехами, а також контролювати параметри зберігання – температуру, вологість, тиск чи рівень заповнення силосів. Застосування GPS-трекерів у транспортних засобах і контейнерах забезпечує повну простежуваність руху запасів від постачальника до виробничої лінії або покупця. Це особливо важливо для підприємств агропромислового сектору, таких як ТОВ «ДООЕЗ», де ключову роль відіграє збереження якості насіння, безперервність постачання та дотримання стандартів ISO 22000 [38].

Інтеграція цих сенсорних пристроїв із ERP-системами дає можливість створювати «прозору» карту запасів, тобто відображення їх стану й місця розташування у реальному часі. Це знижує ризики втрати або крадіжки, дозволяє швидше виявляти розбіжності між фактичними та обліковими даними, а також формує умови для автоматичного створення рухів у системі (наприклад, при перевищенні допустимого рівня відхилень або при зміні місця зберігання). У поєднанні з аналітикою штучного інтелекту (AI), вони здатні прогнозувати відхилення від норм і попереджати про потенційні втрати або дефекти.

Ще одним інноваційним напрямом є використання блокчейн-технологій для фіксації руху запасів у ланцюзі постачання. Для підприємства це дозволить забезпечити повну простежуваність походження насіння, контролювати якість на всіх етапах та гарантувати достовірність даних для контрагентів і аудиторів.

Не менш важливим є удосконалення системи внутрішнього контролю. Доцільно застосовувати комбінацію превентивних, детективних і коригувальних процедур. Превентивний контроль реалізується через розмежування доступу до систем, автоматичні пороги відхилень та блокування операцій при невідповідностях. Детективний контроль передбачає регулярні звірки ERP-даних із фактичними показниками вагових і лабораторних систем, а також аналітичні процедури для виявлення аномалій.

В умовах воєнного стану особливу увагу слід приділити ризик-менеджменту запасів. Підприємствам необхідно визначати стратегічно важливі матеріали за результатами ABC-/XYZ-аналізу та здійснювати їх передислокацію в безпечні регіони або резервні склади. Також доцільним є страхування запасів, створення резервних ланцюгів постачання й альтернативних маршрутів перевезення.

Тож, запровадження запропонованих заходів забезпечить для ТОВ «ДООЗ» зменшення обсягів «заморожених» оборотних коштів, підвищення оборотності запасів, зниження втрат від псування та знецінення, скорочення дефіциту матеріалів, а також поліпшення показників ліквідності й рентабельності активів.

Крім того, цифровізація обліку та автоматизація контролю сприятимуть зростанню точності звітності, відповідності вимогам МСФЗ (IFRS) і підвищенню довіри інвесторів. У перспективі поєднання аналітичного методу ABC/XYZ та цифрових технологій (ERP, AI, IoT, Blockchain) з системного внутрішнього контролю дозволить сформулювати інтелектуальну модель управління запасами, яка забезпечить гнучкість, безперервність і стійкість підприємства до будь-яких зовнішніх викликів.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження на тему «Облік і контроль запасів в умовах використання сучасних методів управління активами» отримано науково обґрунтовані висновки та практичні рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності системи управління запасами підприємства в умовах цифрової трансформації економіки.

Обґрунтовано теоретико-методологічні основи управління запасами. Доведено, що запаси є стратегічною складовою активів підприємства, оскільки забезпечують безперервність виробничого процесу, впливають на ліквідність і фінансову стійкість, формують структуру оборотного капіталу. Визначено, що недосконалий облік і контроль запасів призводить до заморожування ресурсів, зниження оборотності активів і спотворення фінансової звітності.

Узагальнено сучасні підходи до організації обліку та контролю запасів. Установлено, що ефективність управління значно підвищується при використанні ERP-систем, які інтегрують бухгалтерський, виробничий, аналітичний і логістичний облік у єдине інформаційне середовище. Такі системи, як SAP, ISpro, Microsoft Dynamics, дозволяють автоматизувати процеси контролю руху матеріальних ресурсів, знижують ризик помилок та прискорюють прийняття управлінських рішень.

Проаналізовано міжнародний досвід ведення обліку запасів. Виявлено, що провідні країни (США, Німеччина, Японія) широко застосовують принципи Just-in-Time та системи ERP класу SAP, що дозволяє мінімізувати складські залишки й забезпечити прозорість обліку. Для українських підприємств, зокрема ТОВ «ДООЕЗ», доцільним є поетапне впровадження цих принципів із урахуванням галузевої специфіки.

На прикладі підприємства досліджено систему обліку та внутрішнього контролю запасів. Встановлено, що підприємство здійснює ведення обліку відповідно до вимог МСФЗ (IFRS), використовує ERP-систему SAP, а також внутрішні автоматизовані системи зважування, вимірювання обсягів сировини та

контролю запасів у режимі реального часу. Це забезпечує точність, своєчасність і достовірність даних, необхідних для управління виробництвом і фінансами.

Проаналізовано фінансові показники діяльності підприємства за 2022–2024 рр. Встановлено позитивну динаміку оборотності запасів та покращення показників ліквідності. Зростання коефіцієнта оборотності свідчить про підвищення ефективності використання оборотних активів, скорочення періоду зберігання матеріалів і посилення дисципліни поставчань. Збільшення резерву під знецінення запасів відображає реалії ринку, пов'язані з воєнними ризиками та коливанням цін на сировину. Загалом, підприємство демонструє післякризове відновлення з ознаками стабілізації, однак у 2024 році спостерігається сповільнення темпів розвитку та зниження ефективності використання ресурсів.

Проведено факторний аналіз ефективності управління запасами із застосуванням ABC-/XYZ-методів. Визначено, що основну частку вартості становлять групи AX і AY (насіння, допоміжні матеріали, реагенти), які потребують суворого обліку та щоденного моніторингу. Групи BZ і CZ (паливо, запчастини, господарські товари) потребують спрощеного контролю, проте з можливістю автоматичного поповнення. Застосування ERP-аналітики й прогнозних моделей дозволить оперативно визначати оптимальні рівні запасів, зменшувати витрати на зберігання та мінімізувати ризики нестач.

Очевидно, багатовимірний метод ABC відносно простий і швидкий у використанні. Його можна застосовувати на будь-якому підприємстві, він не потребує надважкої обчислювальної роботи і важкодоступних баз даних. Всі розрахунки по товарній номенклатурі можуть бути зроблені в програмі Exce [32] – таблицний процесор, програма для роботи з електронними таблицями, створена корпорацією Microsoft для Microsoft Windows, Windows NT і macOS. Програма входить до складу офісного пакета Microsoft Office [40].

Розроблено рекомендації щодо цифрової модернізації системи обліку запасів. Запропоновано впровадження: IoT-технологій – датчиків руху, GPS- і RFID-систем для відстеження переміщення запасів у реальному часі; AI-аналітики та машинного навчання для прогнозування попиту, виявлення аномалій і

підтримки управлінських рішень; блокчейн-технологій для створення прозорого ланцюга постачань і запобігання фальсифікаціям; хмарних рішень і цифрових двійників складів, які забезпечують доступ до даних у режимі 24/7 та підвищують кіберстійкість підприємства.

Розроблено поетапну схему впровадження штучного інтелекту для управління запасами. Модель включає: збір даних із ERP та IoT-пристроїв; аналітичну обробку на основі AI; автоматичну генерацію управлінських рекомендацій; інтеграцію з системою внутрішнього контролю; прогнозування і попередження ризиків нестач, знецінення чи надлишку запасів.

Очікуваним результатом є формування інтелектуальної системи управління запасами, що функціонує у режимі самонавчання. Проведено апробацію економіко-математичних методів аналізу. Використано коефіцієнти, які продемонстрували високу придатність для планування закупівель і контролю витрат. Поєднання моделей аналізу із цифровими інструментами ERP та Big Data дозволяє автоматизувати розрахунки й підвищити точність прогнозів.

Розроблено систему пропозицій щодо оптимізації обліку та контролю запасів ТОВ «ДООЕЗ». Основними напрямками вдосконалення є: підвищення інтегрованості ERP і бухгалтерських модулів; впровадження аналітичної панелі моніторингу запасів у реальному часі; цифровізація документального супроводу руху запасів; формування автоматичних тригерів контролю на основі даних сенсорів; збереження копій облікової інформації у хмарних сховищах з метою безпеки в умовах воєнного стану.

Зважаючи на все вищевикладене, можемо констатувати: результати дослідження свідчать, що впровадження сучасних цифрових технологій у систему обліку та контролю запасів дозволяє перетворити її з інструмента фіксації господарських операцій на динамічний механізм управління активами підприємства. Для ТОВ «ДООЕЗ» це означає перехід до нової моделі управління запасами, заснованої на принципах точності, прозорості, гнучкості й аналітичності, що забезпечує конкурентоспроможність підприємства в умовах воєнних викликів та цифрової економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цимбалюк І. С. Облік і контроль запасів в умовах використання сучасних методів управління активами. *Інституційний репозиторій Поліського національного університету*. 2024. С. 55. URL: <http://ir.polissiauniver.edu.ua/handle/123456789/16307> (дата звернення: 06.10.2025).
2. Скрипник М. І., Галатенко А. М. Сучасний підхід до організації обліку запасів на підприємстві. «Ефективна економіка» - наукове фахове видання з питань економіки. 2015. Вип. 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4485> (дата звернення: 06.10.2025).
3. Smalii Y., Benchak V., Polova T. Improvement of accounting and control of the availability and movement of production stocks at the enterprise. *Efektivna ekonomika*. 2019. No. 10. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.10.175> (дата звернення: 08.10.2025).
4. Гаврилко, П. П., Лалакулич, М. Ю., & Югас, Е. Ф. Inventory as an element of the accounting and control method in war conditions. *Scientific notes of Lviv University of Business and Law*. 2024. Вип. 43. С. 32-38. URL: <https://nzlubbp.org.ua/index.php/journal/article/view/1421> (дата звернення: 08.10.2025).
5. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 10.10.2025).
6. IFRS Foundation. *IFRS - IAS 2 Inventories*. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-2-inventories/> (дата звернення: 10.10.2025).
7. У. О. Фенц, Белова І. М. Облік і контроль виробничих запасів на складі і в бухгалтерії підприємства. Тернопільський національний економічний університет. *Студентська науково - практична конференція*. С. 202- 205. URL: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/a9f0e1f5-3178-4967-8c12-5a1b0252f763/content> (дата звернення: 12.10.2025).
8. Шаповалов М. О., Лежненко Л. І. Організація обліку і контролю запасів в умовах використання сучасних методів управління активами. *Global trends in science and education. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. SPC "Sci-conf.com.ua"*. 2025. С. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/v-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-global-trends-in-science-and-education-2-4-06-2025-kiyiv-ukrayina-arhiv/> (дата звернення: 12.10.2025).
9. Чепка В. В., Матяш О.К. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 12. С. 649-655. URL:

- https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/107.pdf (дата звернення: 12.10.2025).
10. Салькова І.Ю., Санцевич В.О., Економічна сутність фінансової стійкості підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 16. С. 790-794. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/120.pdf (дата звернення: 14.10.2025).
11. SAP Україна. What is ERP. *Офіційна веб-сторінка SAP*. URL: <https://www.sap.com/products/erp/what-is-erp.html> (дата звернення: 14.10.2025)
12. Сервіс наочної продуктової аналітики. ABC/XYZ Analysis: A Crucial Tool for Inventory Planning. *Guide*. URL: <https://pricer24.com/blog/abc-xyz-analysis-a-crucial-tool-for-inventory-planning/> (дата звернення: 15.10.2025).
13. Тюленева Ю.В., Майстренко Н.В. Застосування методу abc-xyz-аналізу під час управління логістичними процесами аграрного підприємства. *Економіка та управління підприємством*. 2017. Вип. 20. С. 598-603. URL: <http://global-national.in.ua/archive/20-2017/122.pdf> (дата звернення: 15.10.2025).
14. Компанія «Інтелект-Сервіс». ISPro. *Офіційна веб-сторінка ISPro*. URL: <https://ispro.ua/page/about-company> (дата звернення: 16.10.2025).
15. IT-Enterprise - система для управління компанією. Business Intelligence, BI. IT-Enterprise – цифрова трансформація бізнес-процесів. *Офіційна веб-сторінка*. URL: <https://www.it.ua/knowledge-base/technology-innovation/business-intelligence-bi> (дата звернення: 16.10.2025).
16. Bunge Ltd. *Офіційний сайт Bunge в Україні*. URL: <https://www.bunge.com/> (дата звернення: 18.10.2025).
17. Bunge Ltd. *Офіційний сайт Олейна*. URL: <https://oleina.ua/manufacturing/> (дата звернення: 20.10.2025).
18. Bunge Ltd. Фінансова звітність та звіт незалежного аудитора ТОВ ДООЗ за 2024. *Офіційний сайт Bunge в Україні*. URL: <https://www.bunge.com/Ukraine/Financial-Reports> (дата звернення: 21.10.2025).
19. Bunge Ltd. Фінансова звітність та звіт незалежного аудитора ТОВ ДООЗ за 2023. *Офіційний сайт Bunge в Україні*. URL: <https://www.bunge.com/Ukraine/Financial-Reports> (дата звернення: 21.10.2025).
20. Вільна енциклопедія. Формули розрахунку основних фінансових коефіцієнтів. *Вікіпедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org> (дата звернення: 21.10.2025).
21. Innoware. ERP системи для малого та середнього бізнесу - Автоматизація бізнесу. *Офіційний сайт Innoware*. URL: <https://erp.org.ua/> (дата звернення: 21.10.2025).
22. CRM Solutions. 5 найпопулярніших ERP-систем для бізнесу в 2025 році: найкращі рішення для зростання та автоматизації. Впровадження CRM-систем в Україні. *Офіційний сайт CRM Solutions*. URL: <https://crmsolutions.ua/5-best-erp-systems-in-2025/> (дата звернення: 01.11.2025).
23. Innoware. Microsoft Dynamics 365 для управління бізнес-процесами.

Офіційний сайт Innoware. URL: <https://innoware.ua/> (дата звернення: 02.11.2025).

24. Upwork. AI in Data Analysis: How Businesses Use AI for Smarter Decisions. *Онлайн-платформа*. URL: <https://www.upwork.com/resources/ai-in-data-analysis> (дата звернення: 02.11.2025).

25. Вільна енциклопедія. Формула Уілсона, EOQ-модель. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Економічний_розмір_замовлення (дата звернення: 04.11.2025).

26. Harris, F. W. Harris, F. Operations and Costs. *Factory Management Series*. A.W. Shaw Co., Chicago, 1915. 18-52. URL: <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=3043076> (дата звернення 04.11.2025).

27. Wilson, R. H. A Scientific Routine for Stock Control. *Harvard Business Review*, 13, 1934. 116-128. URL: <https://www.scirp.org/reference/ReferencesPapers?ReferenceID=1058273> (дата звернення 04.11.2025).

28. Buliński, J., Waszkiewicz, C., Buraczewski, P. Utilization of ABC/XYZ analysis in stock planning in the enterprise. *Agricultural and Forest Engineering. Annals of Warsaw University of Life Sciences - SGGW. Agricultur.* 61, 2013. 89-95. URL: <https://agro.icm.edu.pl/agro/element/bwmeta1.element.agro-2a922d29-522b-4730-8cff-9aaeace68191> (дата звернення 04.11.2025).

29. Karthick, M., Karthikeyan, S., Pravin, M. C. A Model for Managing and Controlling the Inventory of Stores Items based on ABC Analysis. *Global Journal of Researches in Engineering: Industrial Engineering*. 14, 2, Version 1.0, 1-6. 2014.

30. Ravinder, H., Misra, R. B. ABC Analysis For Inventory Management: Bridging The Gap Between Research and Classroom. *American Journal Of Business Education*. 2014. 257-263. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1053624.pdf> (дата звернення 04.11.2025).

31. Shabanova, L. B., Bagautdinova, N. G., Gafurov, I. R., Salimov, L. N. ABC - Analysis, as an Important Tool for Generating an Optimal Assortment Plan Commercial Enterprises. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 2015. 692-694.

32. Olena Y. M. Multidimensional ABC analysis of the assortment. *Economics: time realities. Scientific journal*. 2019. Vol. 4, no. 44. P. 80–90. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3757928> (дата звернення: 04.11.2025).

33. Contributors to Wikimedia projects. ABC analysis. *Wikipedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/ABC_analysis (дата звернення: 05.11.2025).

34. EazyStock. What is ABC XYZ inventory analysis & how can it add value?. EazyStock. *Онлайн-платформа*. URL: <https://www.eazystock.com/blog/abc-xyz-inventory-analysis-and-why-it-adds-value/> (дата звернення: 06.11.2025).

35. Supply Chain Planning Software. XYZ Classification: Improve Inventory

With Our Free Template. Imperia SCM. *Онлайн-платформа*. URL: <https://imperiascm.com/downloadables/xyz-classification> (дата звернення: 06.11.2025).

36. Taher Batterywala. Complete Guide to XYZ Analysis in Inventory Management. *Blog*. URL: <https://www.kladana.com/blog/inventory-management/xyz-analysis-in-inventory-management/> (дата звернення: 08.11.2025).

37. SAP Україна. ABC/XYZ Analysis. *SAP Help Portal*. URL: https://help.sap.com/docs/SAP_SUPPLY_CHAIN_MANAGEMENT/5632d7cbffa04b21be22106e9a212038/4d33d92edb9e00d3e10000000a42189b.html (дата звернення: 08.11.2025).

38. Вільна енциклопедія. ISO 22000. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/ISO_22000 (дата звернення: 09.11.2025).

39. Спілка автоматизаторів бізнесу. ERP-система. *Офіційний веб-сайт*. URL: <https://www.softinform.com.ua/news/shcho-take-erp-systema/> (дата звернення: 10.11.2025).

40. Вільна енциклопедія. Microsoft Excel. *Wikipedia*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Microsoft_Excel (дата звернення: 10.11.2025).

ДОДАТКИ

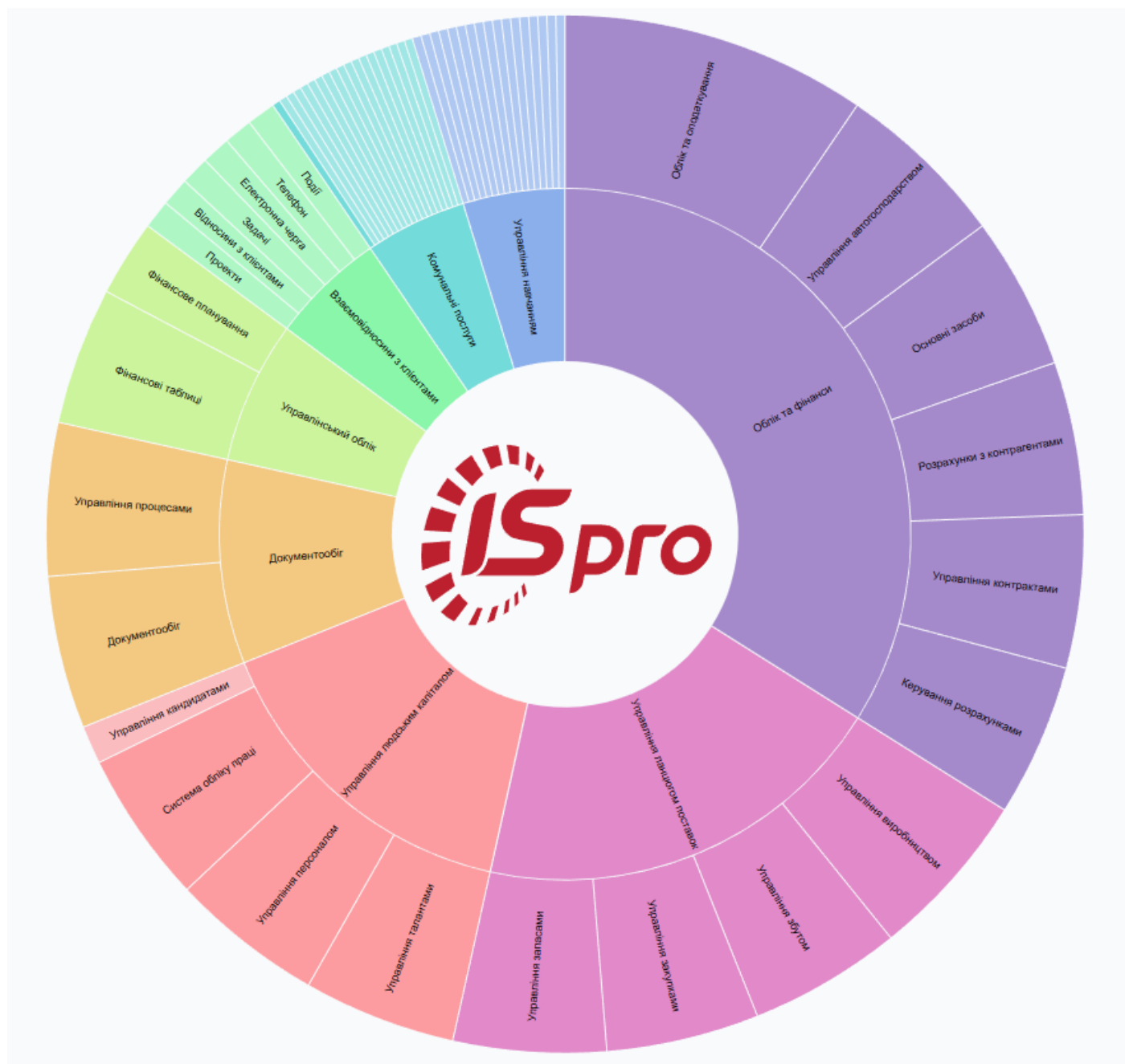
Додаток А

Історія розвитку ERP-систем

Десятиліття	Технологічна епоха	Основний етап розвитку ERP-систем	Ключові характеристики
1960-ті	Обчислення на мейнфреймах	Фінанси та бухгалтерський облік	<ul style="list-style-type: none"> • Головна книга (General ledger) <ul style="list-style-type: none"> • Розрахунки з кредиторами (Accounts payable) • Розрахунки з дебіторами (Accounts receivable) • Фінансова звітність (Financial reporting)
1970-ті	Розподілені обчислення	Автономні (stand-alone) застосунки	<ul style="list-style-type: none"> • Фінанси та бухгалтерія • Обробка замовлень клієнтів <ul style="list-style-type: none"> • Закупівлі • Управління запасами • Планування матеріалів
1980-ті	Галузеві застосунки	MRP II для виробників (Manufacturing Resource Planning)	<ul style="list-style-type: none"> • Впровадження планування матеріальних потреб (MRP) <ul style="list-style-type: none"> • Інтеграція з фінансами, закупівлями, обробкою замовлень і обліком запасів
1990-ті	Клієнт-серверна архітектура	Впровадження ERP	<ul style="list-style-type: none"> • Розширення функцій MRP II • Управління персоналом (HR) <ul style="list-style-type: none"> • Облік проектів • CRM-системи • Моніторинг у реальному часі • Підтримка багатонаціональної діяльності
2000-ні	Веб-застосунки	Поширення Інтернет-технологій	<ul style="list-style-type: none"> • Розширені ERP-системи <ul style="list-style-type: none"> • КРІ та аналітика • Мобільні пристрої • Польові сервіси • Системи попереджень і панелі керування (dashboards) • Клієнтські веб-портали
2010-ті	Хмарні обчислення (Cloud computing)	Перехід до хмарних ERP-рішень	<ul style="list-style-type: none"> • Повнофункціональні хмарні ERP <ul style="list-style-type: none"> • Повна мобільність • Електронна комерція • Інтернет речей (IoT) • Впровадження машинного навчання (ML) та штучного інтелекту (AI) • Управління документами

Джерело: розроблено автором на основі даних [11]

Комплекс ISpro

Технологічний стек

.NET CORE 3.1
.NET CORE MVC RAZOR
.NET CORE API
.NET CORE EF

JS, CSS, HTML
ANGULAR 5-12
NODE JS

ORACLE

MSSQL 2016+
ORACLE 12

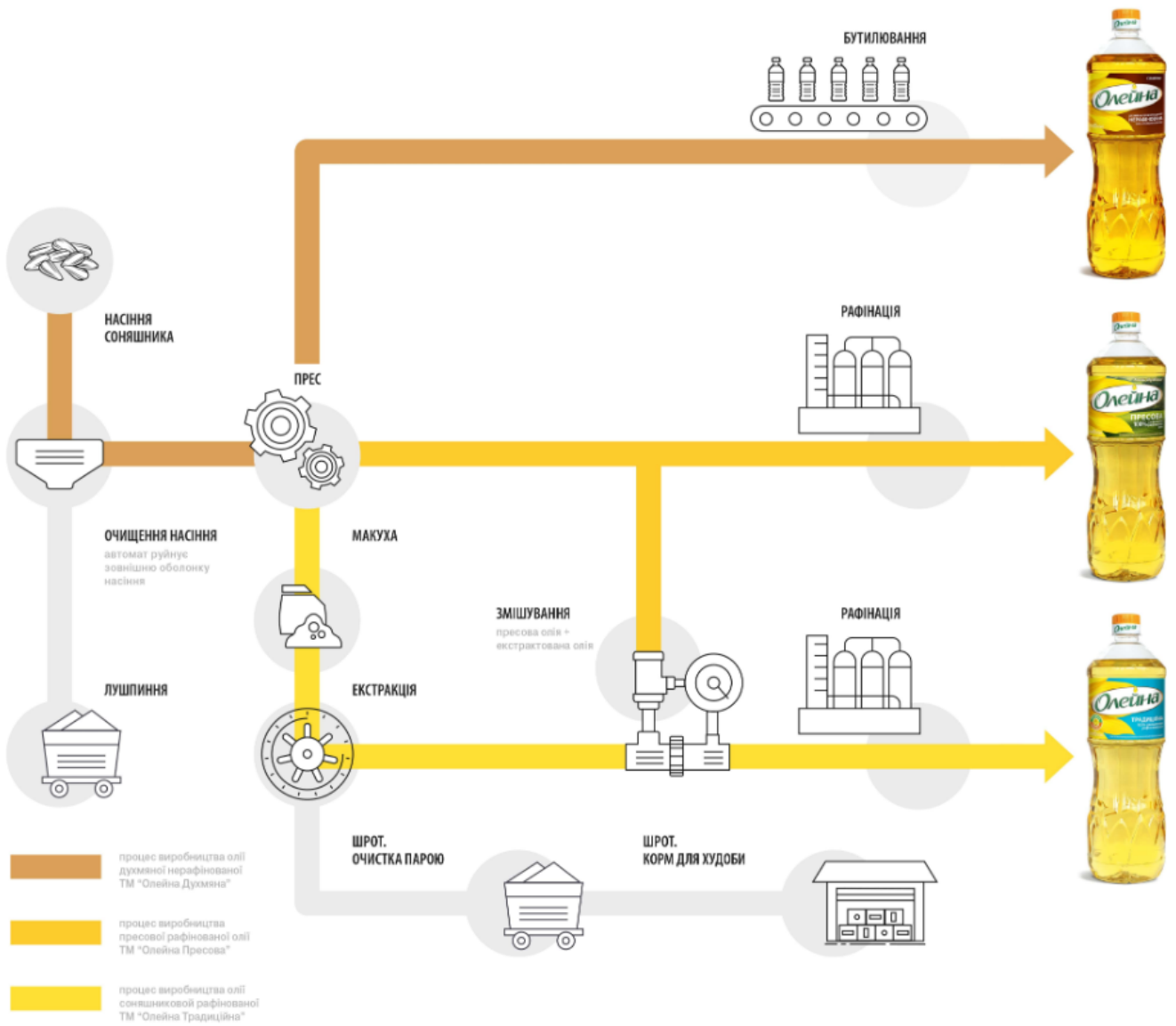

Види доступу до системи ISpro

- Десктопна система ISpro
- Веб-система ISpro
- Мобільні додатки

Джерело: [14]

Етапи виробництва соняшникової Рафінованої олії

Джерело: [17]

Додаток Г

Огляд суттєвих положень облікової політики ТОВ «ДООЗ» щодо запасів відповідно до інформації з Приміток до Фінансової звітності за 2024 рік

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТОВ «ДООЗ» ЗА РІК ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2024 РОКУ

(у тисячах українських гривень)

суттєва невизначеність, яка може поставити під значний сумнів здатність Товариства продовжувати свою діяльність на безперервній основі.

Ця фінансова звітність була підготовлена на основі принципу історичної вартості, за винятком активів, що обліковуються за справедливою вартістю, зміни якої відносяться на фінансовий результат або у складі іншого сукупного доходу відповідно.

Дана фінансова звітність була підготовлена на основі методу нарахування (за винятком звіту про рух грошових коштів). Відповідно до цього методу, результати операції визнаються за фактом їх здійснення (а не за фактом отримання або витрачання грошових коштів або їх еквівалентів), відображаються в облікових записих і включаються у фінансову звітність періодів, до яких відносяться.

Товариство вважає доречним та значимим для розуміння фінансової звітності наведення форм звітності у форматі за вимогами МСФЗ за загальною прийнятою структурою.

У складі цієї звітності Товариство подає:

- Звіт про фінансовий стан
- Звіт про прибутки і збитки та інші сукупні доходи
- Звіт про зміни у капіталі
- Звіт про рух грошових коштів

Примітки до фінансової звітності Товариства є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності. Форми фінансової звітності, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73 із змінами і доповненнями додаються у Примітці 7.8.

Функціональною валютою та валютою представлення є українська гривня.

Фінансова звітність Товариства представлена в тисячах гривнях, а всі суми округлені до цілих тисяч (тис. грн.), крім випадків, де вказано інше.

2 ОГЛЯД СУТТЄВИХ ПОЛОЖЕНЬ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Облікова політика, викладена нижче, послідовно застосовувалася до всіх періодів, представлених у цій фінансової звітності.

Класифікація активів та зобов'язань на оборотні/короткострокові та необоротні/довгострокові

Компанія представляє активи та зобов'язання у Звіті про фінансовий стан з розбивкою на необоротні/оборотні (поточні) та довгострокові/короткострокові (поточні). Актив класифікується в якості оборотного (поточного) в наступних випадках:

- актив передбачається реалізувати, або він призначений для продажу чи використання в ході звичайного операційного циклу;
- актив переважно призначений для торгівлі;
- актив передбачається до реалізації протягом дванадцяти місяців після закінчення звітного періоду, або
- актив являє собою грошові кошти або їх еквіваленти, за винятком випадків, коли його заборонено обмінювати або використовувати для погашення зобов'язання протягом як мінімум дванадцяти місяців після закінчення звітного періоду.

Усі інші активи класифікуються як необоротні.

Зобов'язання класифікується як короткострокове (поточне) в наступних випадках:

- зобов'язання передбачається погасити в ході звичайного операційного циклу;
- зобов'язання призначено головним чином для торгівлі;
- зобов'язання підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців після закінчення звітного періоду, або
- Компанія не має безумовного права відкласти погашення цього зобов'язання на строк як мінімум дванадцять місяців після закінчення звітного періоду.

Компанія класифікує інші зобов'язання в якості довгострокових. Відстрочені податкові активи та зобов'язання класифікуються у складі необоротних активів і довгострокових зобов'язань.

(у тисячах українських гривень)

Ліквідаційна вартість, строки корисного використання та метод амортизації нематеріальних активів ґрунтуються на попередніх оцінках керівництва Компанії, та наприкінці кожного фінансового року переглядаються. Зміна методу нарахування амортизації, ліквідаційної вартості та строку корисної використання розглядаються як зміна облікових оцінок та враховуються перспективно.

Припинення визнання

Визнання об'єкта нематеріальних активів активом припиняється у разі його вибуття або коли не очікуються майбутні економічні вигоди від його використання.

Вибуття об'єкта нематеріальних активів може здійснюватись різними шляхами, наприклад шляхом продажу або ліквідації.

Визначення непридатності нематеріальних активів до використання, можливості їх продажу (передачі) та оформлення відповідних первинних документів покладається на Інвентаризаційну комісію.

Запаси

Одиницею обліку запасів є окреме їх найменування або однорідна група, що мають однакове призначення та однакові умови використання. Запаси розподіляють за однорідними групами.

Первісне визнання

Придбані запаси визнаються активом у разі задоволення всіх наведених нижче умов:

- до Компанії перейшли всі суттєві ризики та винагороди, пов'язані з власністю на запаси;
- Компанія отримала контроль над запасами та здійснює управління ними в тій мірі, яка звичайно пов'язана з правом власності;
- вартість запасів може бути надійно визначена;
- існує ймовірність одержання Компанією економічних вигід, пов'язаних з використанням запасів.

Придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс Компанії за первісною вартістю.

Первісною вартістю запасів, які придбані за плату, є собівартість запасів, яка складається із наступних витрат:

- суми вартості придбаних запасів, сплаченої постачальнику, за винятком непрямих податків, які відшкодовуються Компанії;
- суми ввізного мита;
- суми непрямих податків, пов'язаних з таким придбанням, які не підлягають відшкодуванню Компанії;
- транспортно-заготівельних витрат;
- інших витрат, пов'язаних із придбанням запасів та доведенням їх до стану та місця, у якому вони придатні до використання у запланованих цілях.

Оцінка на дату балансу

На дату балансу запаси оцінюються за найменшою із двох величин:

- первісною вартістю; або
- чистою вартістю реалізації.

Коригування балансової вартості запасів до чистої вартості реалізації здійснюється шляхом формування резерву зменшення корисності запасів (резерву на знецінення запасів). З метою забезпечення достовірної оцінки запасів резерв обліковується в розрізі кожної одиниці обліку запасів. Резерв на знецінення запасів визнається на звітну річну дату як різниця між первісною вартістю та чистою вартістю реалізації з одночасним визнанням інших операційних витрат.

Так, резерв має бути нарахований якщо:

- має місце повне або часткове моральне старіння запасів;
- коли запаси не використовуються більше 12 місяців або є впевненість у тому, що запаси не будуть використані за їх призначенням та їх вартість не буде відшкодована;
- відбулося зменшення ціни реалізації;
- розрахункові витрати на збут збільшились до такого рівня, що стає неможливим відшкодувати вартість запасів при подальшій реалізації;
- відбулося фізичне пошкодження запасів.

Чиста вартість реалізації визначається по кожній одиниці обліку запасів вирахуванням з

**ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТОВ "ДОЕЗ"
ЗА РІК ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2024 РОКУ**

(у тисячах українських гривень)

очікуваної ціни реалізації очікуваних витрат на подальшу реалізацію. Розрахункові оцінки чистої вартості реалізації ґрунтуються на найбільш достовірній доступній інформації та враховують коливання цін або вартості після закінчення звітного періоду, якщо вони відбивають умови, що мали місце на кінець звітного періоду.

Резерв на знецінення запасів визначається на звітну дату на основі огляду та аналізу залишків запасів та відображається як різниця між балансовою вартістю та чистою вартістю реалізації.

Аналіз залишків запасів на предмет визначення чистої вартості реалізації та формування резерву на знецінення запасів здійснюється на основі результатів проведеної інвентаризації, інших встановлених фактах зміни в оцінках чистої вартості реалізації запасів.

У випадку, якщо обставини, які були підставою для нарахування резерву зменшення корисності запасів перестали існувати або є чіткі свідчення зростання чистої вартості реалізації внаслідок економічних обставин, то такі запаси оцінюються за новою балансовою вартістю, яка є нижчою з двох оцінок: собівартістю запасів або переглянутою чистою вартістю реалізації. При цьому на суму збільшення вартості запасів відповідно коригується резерв зменшення корисності запасів та визнається інший операційний дохід. Сума визнаного доходу не може перевищувати суму попередньо визнаних витрат від зменшення корисності запасів в розрізі кожної одиниці обліку запасів.

Вибуття

Запаси визнаються в якості витрат в наступному порядку:

- при реалізації запасів їх балансова вартість визнається собівартістю реалізації того звітного періоду, в якому визнана відповідна виручка (дохід) від такої реалізації;
- при втраті Компанією контролю над запасами (нестачі, псування, крадіжки, повне знецінення при відсутності резерву, втрата при транспортуванні тощо) – балансова вартість таких запасів визнається витратами у період, коли виникла така втрата чи потреба у списанні;
- у разі нарахування резерву знецінення зменшення корисності запасів

Запаси, використані на поліпшення основних засобів та інших необоротних активів капіталізуються та списуються на витрати через амортизацію такого активу протягом строку його корисного використання.

При відпуску запасів у продаж та іншому вибутті, оцінка запасів здійснюється Компанією за методом середньозваженої собівартості.

Дивіденди

Заборгованість Компанії його учасникам (засновникам), пов'язана з розподілом прибутку, тобто з нарахуванням дивідендів відображається у складі поточних зобов'язань Звіту про фінансовий стан та відображається, якщо нараховані дивіденди не виплачуються до кінця звітного періоду.

Якщо дивіденди оголошують після звітного періоду, але до затвердження фінансової звітності до випуску, дивіденди не визнаються як зобов'язання на кінець звітного періоду, тому що на той час не існує жодних зобов'язань. Інформацію про такі дивіденди розкривають у примітках відповідно до МСБО 1 "Подання фінансової звітності".

Оренда

Відповідно до МСФЗ (IFRS) 16 оренда - це угода, згідно з якою орендодавець передає орендареві право на використання активу (базового активу) протягом періоду часу в обмін на компенсацію (платіж або ряд платежів).

Згідно п.5 МСФЗ (IFRS) 16 Компанія не застосовує вимоги п. 21-49 МСФЗ 16 у випадку:

- короткострокової оренди і
- оренди активів з низькою вартістю.

За такими договорами оренди Компанія визнає орендні платежі як витрати лінійним методом протягом усього терміну оренди.

Короткострокова оренда визначається як оренда, яка не передбачає права придбання орендованого активу, та термін якої становить 12 місяців і менш на початок терміну оренди.

На дату початку оренди відповідно до IFRS 16 (п.18-19 та параграфів Б34-Б41) орендар оцінює, чи є він обґрунтовано впевнений у тому, що він реалізує можливість продовжити оренду або у тому, що він не реалізує можливість припинити дію оренди. Орендар розглядає всі доречні факти й обставини, які створюють економічний стимул для орендаря до реалізації такої можливості.

Додаток Д

Фінансова звітність ТОВ «ДОЕЗ» з даними за 2023 та 2024 роки

ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТОВ «ДОЕЗ»
ЗА РІК ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2024 РОКУ

(у тисячах українських гривень)

7.8. Додаткова фінансова інформація

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	ДНПРОПЕТРОВСЬКА	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	2025 01 01 00374385
Територія	ДНПРОПЕТРОВСЬКА	за КАТОТТГ 1	UA12020010010639502
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФ	240
Вид економічної діяльності	Виробництво олій та тваринних жирів	за КВЕД	10.41
Середня кількість працівників	292		
Адреса, телефон	вулиця КНЯЗЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО, буд. 46, м. ДНІПРО, ДНПРОПЕТРОВСЬКА обл., 49000	387210	

Одиниця виміру: тис. грн. без десятичного знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "x" у відповідній клітинці):
за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

x

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2024 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	79 172	110 207
первісна вартість	1001	163 724	214 327
накопичена амортизація	1002	84 252	104 120
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	2 092	7 838
первісна вартість	1011	33 141	44 603
знос	1012	31 049	36 765
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Заборгованість за внесками до статутного капіталу інших підприємств	1036	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	6 723	8 619
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквизиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	172 365	240 594
Усього за розділом I			
Запаси	1100	62 973	77 323
виробничі запаси	1101	62 973	77 323
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	-	-
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	503 632	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за відліченими авансами	1130	14 471	-
з бюджетом	1135	1 249	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	1 247	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	78	-
готівка	1166	-	-
рахунки в банках	1167	78	-
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестрахування у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в			

**ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТОВ "ДОЕЗ"
ЗА РІК ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2024 РОКУ**

(у тисячах українських гривень)

резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	582 403	506 971
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	843 055	874 229

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	11 592	11 592
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	2 898	2 898
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	552 980	517 692
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	567 470	532 182
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	34 592	100 548
Довгострокові забезпечення	1520	17 927	15 665
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань		-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	52 519	116 213
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видачі	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	81 201	83 008
товари, роботи, послуги	1615	77 110	18 461
розрахунками з бюджетом	1620	6 343	646
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	1 740	2 043
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	83	97
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	53 961	110 984
Доходи майбутніх періодів	1665	734	655
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	1 894	9 940
Усього за розділом III	1695	223 066	225 834
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	843 055	874 229

Керівник

ГЕНВАРЬОВ ОЛЕКСАНДР ЄВГЕНОВИЧ

Головний бухгалтер

ЛАЗАРЕВА ІРИНА ВІКТОРІВНА

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальної одиниці за територій територіальних громад.

² Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

**ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТОВ "ДОЕЗ"
ЗА РІК ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2024 РОКУ**

(у тисячах українських гривень)

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ДНІПРОВСЬКИЙ ОЛІЙНОЕКСТРАКЦІЙНИЙ ЗАВОД" (найменування)	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ		
			2025	01	01
			00374385		
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за Рік 2024 р.			Форма № 2 Код за ДКУД 1801003		

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	783 913	762 471
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестраховання	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(522 921)	(399 753)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	260 992	362 718
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	4 350	21 261
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(116 740)	(88 043)
Витрати на збут	2150	(-)	(-)
Інші операційні витрати	2180	(81 899)	(106 308)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	66 703	189 628
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	1	-
Інші доходи	2240	79	79
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(20 317)	(23 564)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

**ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТОВ "ДОЕЗ"
ЗА РІК ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2024 РОКУ**

(у тисячах українських гривень)

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	46 466	166 143
збиток	2295	()	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	1 896	1 561
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	48 362	167 704
збиток	2355	()	(-)

I. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	(1 540)	(3 896)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(1 540)	(3 896)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(1 540)	(3 896)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	46 822	163 808

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	109 164	85 056
Витрати на оплату праці	2505	148 246	126 920
Відрахування на соціальні заходи	2510	32 421	26 699
Амортизація	2515	108 079	91 966
Інші операційні витрати	2520	323 650	244 955
Разом	2550	721 560	575 596

Ц

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

ГЕНВАРЬОВ ОЛЕКСАНДР ЄВГЕНОВИЧ

Головний бухгалтер

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ДНІПРОВСЬКИЙ ОЛІЙНОЕКСТРАКЦІЙНИЙ ЗАВОД" (найменування)	Дата (рік, місяць, число)		КОДИ	
	2025	01	01	00374385

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за **Рік 2024** р.

Форма №3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	1 082 809	731 507
Повернення податків і зборів	3005	-	-
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	825	447
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	-	-
Надходження від повернення авансів	3020	-	-
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	-	-
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	-
Надходження від операційної оренди	3040	2 946	2 620
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	1 344	3 337
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(441 046)	(321 857)
Праці	3105	(121 394)	(92 002)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(31 548)	(23 962)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(95 700)	(65 797)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(11 513)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(51 212)	(41 768)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(1 393)	(1 102)
Витрачання на оплату авансів	3135	(133 184)	(71 456)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(-)	(-)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(-)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(24 350)	(27 092)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	240 702	135 745
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	-	-
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	-
дивідендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
Інші надходження	3250	-	-

**ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТОВ "ДОЕЗ"
ЗА РІК ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2024 РОКУ**

(у тисячах українських гривень)

Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	()	()
необоротних активів	3260	(61 889)	(41 961)
Виплати за деривативами	3270	()	(-)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	()
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	()	()
Інші платежі	3290	()	()
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-61 889	-41 961
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300		-
Отримання позик	3305	-	
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	
Інші надходження	3340		-
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)
Погашення позик	3350	-	
Сплату дивідендів	3355	(78 246)	(-)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(-)	(-)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(-)	(-)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(-)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	()	()
Інші платежі	3390	(100 759)	(93 365)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-179 005	-93 365
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-192	419
Залишок коштів на початок року	3405	78	136
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	185	(477)
Залишок коштів на кінець року	3415	71	78

Керівник

ГЕНВАРЬОВ ОЛЕКСАНДР ЄВГЕНОВИЧ

Головний бухгалтер

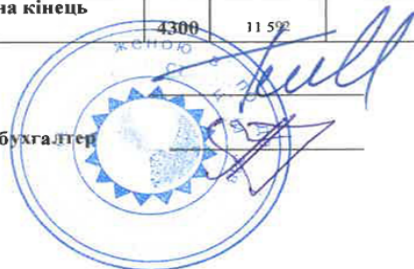
**ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТОВ "ДОЕЗ"
ЗА РІК ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2024 РОКУ**

(у тисячах українських гривень)

1	2	3	4						
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225		-						
Внески учасників:									
Внески до капіталу	4240		-						
Погашення заборгованості з капіталу	4245		-						
Вилучення капіталу:									
Викуп акцій (часток)	4260		-						
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265		-						
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270		-						
Вилучення частки в капіталі	4275	-	-						
Зменшення номінальної вартості акцій	4280		-						
Інші зміни в капіталі	4290		-						
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	-	-						
Разом змін у капіталі	4295								
Залишок на кінець року	4300	11 592							

Керівник

Головний бухгалтер

Фінансова звітність за МСФЗ ТОВ «ДОЕЗ» з даними за 2022 рік

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
СТАНОМ НА 31.12.2023 РОКУ

(у тисячах українських гривень)

	Примітки	31 грудня 2023	31 грудня 2022
АКТИВИ			
Необоротні активи			
Основні засоби	6.3	2 092	2 582
Активи з права користування	6.4	109 655	146 010
Нематеріальні активи	6.5	79 472	36 459
Відстрочені податкові активи	6.2	6 723	5 162
Інші необоротні активи	6.6	62 710	70 315
		260 652	260 528
Оборотні активи			
Запаси	6.6	62 973	42 234
Торгова дебіторська заборгованість	6.7	503 632	321 423
Аванси видані	6.8	14 471	12 393
Податки до відшкодування та інші предоплати по податкам,окрім податку на прибуток	6.12	2	22 413
Авансові платежі по податку на прибуток	6.12	1 247	1 247
Інша поточна дебіторська заборгованість	6.7	-	3
Грошові кошти на їх еквіваленти	6.9	78	136
		582 403	399 849
ВСЬОГО АКТИВИ		843 055	660 377
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Власний капітал			
Зареєстрований капітал	6.10	11 592	11 592
Додатковий капітал	-	-	-
Резервний капітал	6.10	2 898	2 898
Накопичений прибуток (непокритий збиток)	6.10	552 980	389 172
Всього капітал		567 470	403 662
Довгострокові зобов'язання			
Зобов'язання з оренди	6.4	34 592	63 072
Довгострокові забезпечення за пенсійними та іншими планами	6.13	17 927	8 982
		52 519	72 054
Короткострокові зобов'язання			
Торгова та інша кредиторська заборгованість	6.14	85 276	34 144
Кредиторська заборгованість з оренди	6.4	81 201	85 633
Поточні забезпечення	6.13	53 961	62 079
Доходи майбутніх періодів	6.15	734	813
Інші поточні зобов'язання	6.16	1 894	1 992
		223 066	184 661
Всього зобов'язань		275 585	256 715
ВСЬОГО ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ		843 055	660 377

Голова комісії з припинення

Генварьов О.Є.

ПрАТ з П "ДОЕЗ"

**ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31.12.2023 РОКУ**
(у тисячах українських гривень)

	Примітки	2023	2022
Виручка за договорами з покупцями	6.1.1	762 471	160 030
Собівартість продажів	6.1.2	(399 753)	(140 339)
Валовий прибуток		362 718	19 691
Адміністративні витрати	6.1.3	(88 043)	(72 378)
Витрати на продаж	-	-	-
Інші операційні доходи	6.1.4	21 261	2 907
Інші операційні витрати	6.1.5	(106 308)	(161 024)
Операційний прибуток (збиток)		189 628	(210 804)
Інші доходи	6.1.6	79	79
Інші витрати	-	-	-
Фінансовий дохід	-	-	1
Фінансові витрати	6.1.7	(23 564)	(12 041)
Прибуток (збиток) до оподаткування		166 143	(222 765)
Дохід (витрати) з податку на прибуток	6.2	1 561	(295)
Прибуток (витрати) за період		167 704	(223 060)
Прибуток за період, що припадає на:			
Учасників товариства		167 704	(223 060)
Інший сукупний дохід за період	6.11	(3 896)	7 098
Всього сукупний дохід за період за врахуванням податків		(3 896)	7 098
Сукупний дохід за період, що припадає на:			
Учасників товариства		163 808	(215 962)

Голова комісії з припинення Генварьов О.Є.

Головний бухгалтер Лазарева І.В.

ПрАТ з П "ДОЕЗ"

**ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ (ЗА ПРЯМИМ МЕТОДОМ)
ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31.12.2023 РОКУ**
(у тисячах українських гривень)

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Операційна діяльність		
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	731 507	450 787
Цільове фінансування	447	671
Надходження від повернення авансів	-	-
Надходження від операційної оренди	2 620	1 981
Інші надходження	3 337	1 555
Оплата постачальникам	(321 857)	(202 073)
Заробітна плата працівників	(92 002)	(75 475)
Внески до соціальних фондів	(23 962)	(19 669)
Сплачений податок на прибуток	-	-
Сплачені інші податки і збори	(65 797)	(23 105)
Оплата авансів	(71 456)	(29 196)
Грошові платежі в рахунок процентної частки за орендними зобов'язаннями	(25 254)	(9 986)
Інші витрачання	(1 838)	(1 295)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	<u>135 745</u>	<u>94 195</u>
Інвестиційна діяльність		
Витрачання на придбання необоротних активів	(41 961)	-
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	<u>(41 961)</u>	<u>-</u>
Фінансова діяльність		
Сплата дивідендів	-	-
Грошові кошти в рахунок основної частки орендного зобов'язання	(93 365)	(94 262)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	<u>(93 365)</u>	<u>(94 262)</u>
Чистий рух грошових коштів за період	419	(67)
Залишок коштів на початок періоду	136	222
Вплив курсових різниць	(477)	(19)
Залишок коштів на кінець періоду	78	136

Голова комісії з припинення

Генварьов О.Є.

ПрАТ з П "ДООЗ"

**ЗВІТ ПРО ЗМІНИ У ВЛАСНОМУ КАПІТАЛІ
ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31.12.2023 РОКУ**
(у тисячах українських гривень)

	Зареєстрований капітал	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток	Усього
Залишок на 01 січня 2022 року	11 592	-	2 898	605 134	619 624
Чистий прибуток за рік	-	-	-	(223 060)	(223 060)
Інші сукупні доходи (витрати)	-	-	-	7 098	7 098
Всього сукупних доходів	-	-	-	(215 962)	(215 962)
Виплата дивідендів	-	-	-	-	-
Відрахування до резервного капіталу	-	-	-	-	-
Інші зміни в капіталі	-	-	-	-	-
Усього змін у капіталі	-	-	-	(215 962)	(215 962)
Залишок на 01 січня 2023 року	11 592	-	2 898	389 172	403 662
Чистий прибуток за рік	-	-	-	167 704	167 704
Інші сукупні доходи (витрати)	-	-	-	(3 896)	(3 896)
Всього сукупних доходів	-	-	-	163 808	163 808
Виплата дивідендів	-	-	-	-	-
Відрахування до резервного капіталу	-	-	-	-	-
Інші зміни в капіталі	-	-	-	-	-
Усього змін у капіталі	-	-	-	163 808	163 808
Залишок на 31 грудня 2023 року	11 592	-	2 898	552 980	567 470

Голова комісії з припинення

Генвар'ов О.С.

Головний бухгалтер

Лазарева І.В.

Джерело: [19]

Фінансова звітність за МСФЗ

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
СТАНОМ НА 31.12.2024 РОКУ
(у тисячах українських гривень)

	Примітки	31 грудня 2024	31 грудня 2023
АКТИВИ			
Необоротні активи			
Основні засоби	6.3	7 838	2 092
Активи з права користування	6.4	172 532	109 655
Нематеріальні активи	6.5	110 207	79 472
Відстрочені податкові активи	6.2	8 619	6 723
Інші необоротні активи	6.6	68 062	62 710
		367 258	260 652
Оборотні активи			
Запаси	6.6	77 323	62 973
Торгова дебіторська заборгованість	6.7	359 903	503 632
Аванси видані	6.8	52 775	14 471
Податки до відшкодування та інші предоплати по податкам, окрім податку на прибуток	6.12	91	2
Авансові платежі по податку на прибуток	6.12	16 808	1 247
Інша поточна дебіторська заборгованість	6.7	-	-
Грошові кошти на їх еквіваленти	6.9	71	78
		506 971	582 403
ВСЬОГО АКТИВИ		874 229	843 055
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Власний капітал			
Зареєстрований капітал	6.10	11 592	11 592
Додатковий капітал	-	-	-
Резервний капітал	6.10	2 898	2 898
Накопичений прибуток (непохритий збиток)	6.10	517 692	552 980
Всього капітал		532 182	567 470
Довгострокові зобов'язання			
Зобов'язання з оренди	6.4	100 548	34 592
Довгострокові забезпечення за пенсійними та іншими планами	6.13	15 665	17 927
		116 213	52 519
Короткострокові зобов'язання			
Торгова та інша кредиторська заборгованість	6.14	21 247	85 276
Кредиторська заборгованість з оренди	6.4	83 008	81 201
Поточні забезпечення	6.13	110 984	53 961
Доходи майбутніх періодів	6.15	655	734
Інші поточні зобов'язання	6.16	9 940	1 894
		225 834	223 066
Всього зобов'язань		342 047	275 585
ВСЬОГО ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ		874 229	843 055

 Генеральний директор Генвар'ов О.Є.

**ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31.12.2024 РОКУ
(у тисячах українських гривень)**

	Примітки	2024	2023
Виручка за договорами з покупцями	6.1.1	783 913	762 471
Собівартість продажів	6.1.2	(522 921)	(399 753)
Валовий прибуток		260 992	362 718
Адміністративні витрати	6.1.3	(116 740)	(88 043)
Витрати на продаж	-	-	-
Інші операційні доходи	6.1.4	4 350	21 261
Інші операційні витрати	6.1.5	(81 899)	(106 308)
Операційний прибуток (збиток)		66 703	189 628
Інші доходи	6.1.6	79	79
Інші витрати	-	-	-
Фінансовий дохід	-	1	-
Фінансові витрати	6.1.7	(20 317)	(23 564)
Прибуток (збиток) до оподаткування		46 466	166 143
Дохід (витрати) з податку на прибуток	6.2	1 896	1 561
Прибуток (витрати) за період		48 362	167 704
Прибуток за період, що припадає на:			
Учасників товариства		48 362	167 704
Інший сукупний дохід за період	6.11	(1 540)	(3 896)
Всього сукупний дохід за період за вирахуванням податків		(1 540)	(3 896)
Сукупний дохід за період, що припадає на:			
Учасників товариства		46 822	163 808

Генеральний директор

Генварьов О.Є.

Головний бухгалтер

Лазарева І.В.

ТОВ "ДОЕЗ"

**ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ (ЗА ПРЯМИМ МЕТОДОМ)
ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31.12.2024 РОКУ**
(у тисячах українських гривень)

	2024	2023
Операційна діяльність		
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1 082 809	731 507
Цільове фінансування	825	447
Надходження від повернення авансів	-	-
Надходження від операційної оренди	2 946	2 620
Інші надходження	1 344	3 337
Оплата постачальникам	(441 046)	(321 857)
Заробітна плата працівників	(121 394)	(92 002)
Внески до соціальних фондів	(31 548)	(23 962)
Сплачений податок на прибуток	(11 513)	-
Сплачені інші податки і збори	(84 187)	(65 797)
Оплата авансів	(133 184)	(71 456)
Грошові платежі в рахунок процентної частки за орендними зобов'язаннями	(20 651)	(25 254)
Інші витрачання	(3 699)	(1 838)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	240 702	135 745
Інвестиційна діяльність		
Витрачання на придбання необоротних активів	(61 889)	(41 961)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	(61 889)	(41 961)
Фінансова діяльність		
Сплата дивідендів	(78 246)	-
Грошові кошти в рахунок основної частки орендного зобов'язання	(100 759)	(93 365)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	(179 005)	(93 365)
Чистий рух грошових коштів за період	(192)	419
Залишок коштів на початок періоду	78	136
Вплив курсових різниць	185	(477)
Залишок коштів на кінець періоду	71	78

Генеральний директор

Генварьов О.Є.

Головний бухгалтер

Лазарен І.В.

ТОВ "ДОЕЗ"

**ЗВІТ ПРО ЗМІНИ У ВЛАСНОМУ КАПІТАЛІ
ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31.12.2024 РОКУ**
(у тисячах українських гривень)

	Зареєстрований капітал	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток	Усього
Залишок на 01 січня 2023 року	11 592	-	2 898	389 172	403 662
Чистий прибуток за рік	-	-	-	167 704	167 704
Інші сукупні доходи (витрати)	-	-	-	(3 896)	(3 896)
Всього сукупних доходів	-	-	-	163 808	163 808
Виплата дивідендів	-	-	-	-	-
Відрахування до резервного капіталу	-	-	-	-	-
Інші зміни в капіталі	-	-	-	-	-
Усього змін у капіталі	-	-	-	163 808	163 808
Залишок на 01 січня 2024 року	11 592	-	2 898	552 980	567 470
Чистий прибуток за рік	-	-	-	48 362	48 362
Інші сукупні доходи (витрати)	-	-	-	(1 540)	(1 540)
Всього сукупних доходів	-	-	-	46 822	46 822
Виплата дивідендів	-	-	-	(82 110)	(82 110)
Відрахування до резервного капіталу	-	-	-	-	-
Інші зміни в капіталі	-	-	-	-	-
Усього змін у капіталі	-	-	-	(35 288)	(35 288)
Залишок на 31 грудня 2024 року	11 592	-	2 898	517 692	532 182

Генеральний директор Генвар'ов О.Є.

Головний бухгалтер Лазарева І.В.

Джерело: [16, 18]

Додаток Ж

Формули розрахунку основних фінансових коефіцієнтів

Показник	Формула розрахунку	2022	2023	2024	Економічний зміст показника
1. Поточна ліквідність	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	$399\,849 / 184\,661 = 2,17$	$582\,403 / 223\,066 = 2,61$	$506\,971 / 225\,834 = 2,24$	Характеризує спроможність підприємства погашати короткострокові зобов'язання за рахунок усіх оборотних активів.
2. Швидка ліквідність	(Оборотні активи – Запаси) / Поточні зобов'язання	$(399\,849 - 42\,234) / 184\,661 = 1,94$	$(582\,403 - 62\,973) / 223\,066 = 2,33$	$(506\,971 - 77\,323) / 225\,834 = 1,90$	Визначає можливість швидкого покриття короткострокових боргів без реалізації запасів.
3. Абсолютна ліквідність	Грошові кошти / Поточні зобов'язання	$136 / 184\,661 = 0,07$ (7 %)	$78 / 223\,066 = 0,03$ (3 %)	$71 / 225\,834 = 0,03$ (3 %)	Показує, яку частку поточних зобов'язань підприємство може погасити негайно за рахунок наявних коштів.
4. Коеф. автономії	Власний капітал / Активи	$403\,662 / 660\,377 = 0,61$	$567\,470 / 843\,055 = 0,67$	$532\,182 / 874\,229 = 0,61$	Відображає частку власного капіталу у загальній сумі активів, тобто незалежність підприємства від зовнішніх джерел.
5. Коеф. заборгованості	Зобов'язання / Активи	$(72\,054 + 184\,661) / 660\,377 = 0,39$	$(52\,519 + 223\,066) / 843\,055 = 0,33$	$(116\,213 + 225\,834) / 874\,229 = 0,39$	Характеризує частку активів, що профінансовані за рахунок позикових коштів (ступінь фінансового ризику).
6. ROA (рентабельність активів)	Чистий прибуток / Активи × 100 %	- %	$(167\,704 / 843\,055) \times 100 = 19,9 \%$	$(48\,362 / 874\,229) \times 100 = 5,5 \%$	Показує, скільки прибутку приносить кожна гривня активів підприємства.
7. ROE (рентабельність власного капіталу)	Чистий прибуток / Власний капітал × 100 %	- %	$(167\,704 / 567\,470) \times 100 = 29,6 \%$	$(48\,362 / 532\,182) \times 100 = 9,1 \%$	Визначає ефективність використання власного капіталу для отримання прибутку.
8. Чиста маржа	Чистий прибуток / Дохід × 100 %	- %	$(167\,704 / 762\,471) \times 100 = 22 \%$	$(48\,362 / 783\,913) \times 100 = 6,17 \%$	Показує, яку частку прибутку підприємство отримує з кожної гривні реалізованої продукції.
9. Покриття необоротних активів власним капіталом	Власний капітал / Необоротні активи	$403\,662 / 260\,528 = 1,55$	$567\,470 / 260\,652 = 2,18$	$532\,182 / 367\,258 = 1,45$	Визначає, яка частина основних засобів профінансована за рахунок власних джерел.
10. Коефіцієнт оборотності запасів	Собівартість реалізованої продукції / Середня вартість запасів за період	$140\,339 / 42\,234 = 3,32$	$(42\,234 + 62\,973) / 2 = 52\,604$; $399\,753 / 52\,604 = 7,60$	$(62\,973 + 77\,323) / 2 = 70\,148$; $522\,921 / 70\,148 = 7,46$	Показує, скільки разів за певний період компанія продала та замінила свої запаси.

Джерело: розроблено автором на основі даних [16, 18, 20]

SCI-CONF.COM.UA

GLOBAL TRENDS IN SCIENCE AND EDUCATION

**PROCEEDINGS OF V INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
JUNE 2-4, 2025**

**KYIV
2025**

GLOBAL TRENDS IN SCIENCE AND EDUCATION

Proceedings of V International Scientific and Practical Conference

Kyiv, Ukraine

2-4 June 2025

Kyiv, Ukraine

2025

UDC 001.1

The 5th International scientific and practical conference “Global trends in science and education” (June 2-4, 2025) SPC “Sci-conf.com.ua”, Kyiv, Ukraine. 2025. 1251 p.

ISBN 978-966-8219-82-5

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Global trends in science and education. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Kyiv, Ukraine. 2025. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/v-mizhmarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-global-trends-in-science-and-education-2-4-06-2025-kiyiv-ukrayina-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: kyiv@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2025 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2025 Authors of the articles

207. *Соколова К. Ю.* 1030
РОЛЬ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У МОНІТОРИНГУ
НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВО-
ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ
208. *Сук П. Л.* 1036
ОБЕРНЕНИЙ МЕТОД РОЗПОДІЛУ ВИТРАТ МАЙБУТНІХ
ПЕРІОДІВ НА ОСНОВІ ВАЛОВОГО ПРИБУТКУ ВІД
РЕАЛІЗАЦІЇ ТОВАРІВ
209. *Гворонович В. І., Гокарев Д. В.* 1044
ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РИНКУ
ПРИМІСЬКИХ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ
210. *Фокіна-Мезенцева К. В., Попова М. Є.* 1049
ВПЛИВ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ НА
ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ
211. *Шаповалов М. О., Лежненко Л. І.* 1054
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ЗАПАСІВ В УМОВАХ
ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ
АКТИВАМИ
212. *Юрганов М. Д.* 1060
КОНЦЕПЦІЯ БАГАТОРІВНЕВОЇ ЦІННОСТІ ПРАЦІВНИКА
213. *Якіна Н. О., Прокопова О. М.* 1065
ЦИФРОВІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ:
РОЗВИТОК ТА НОВІ МОЖЛИВОСТІ
214. *Ясишена В. В., Бершадський А. О.* 1070
РОЗВИТОК ІМІДЖУ КОМПАНІЇ NETFLIX
- LEGAL SCIENCES**
215. *Grechyshkin E. Yu., Loginova M. V., Krasnopol'skyi V. E.* 1074
SPECIFICITY OF LEGAL REGULATION OF ENCOURAGEMENT
OF CIVIL SERVANTS WITHIN THE LIMITS OF LABOR AND
LEGAL MECHANISMS OF ENSURING SERVICE DISCIPLINE
216. *Grechyshkin E., Krasnopol'skyi V. E.* 1078
IMPROVING ENGLISH SPEAKING SKILLS FOR PROFESSIONAL
SITUATIONAL IN POLICE
217. *Hrebenuk D., Salita M.* 1081
DISINFORMATION AS A THREAT TO HUMAN RIGHTS
218. *Березенко Н. О., Годорожа О. О.* 1088
CYBERCRIME PREVENTION: KEY ASPECTS AND
CHALLENGES
219. *Богдан О. В., Мальцев Н. Д.* 1091
ВПЛИВ АКТИВ СУДОВОЇ ВЛАДИ НА ПРОЦЕС ТЛУМАЧЕННЯ
220. *Босак А. С.* 1096
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС ОСОБИ У
РІЗНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ

Шаповалов Максим Олегович,

Студент другого (магістерського) рівня освіти

Лежненко Людмила Ігорівна,

к.е.н., доцент

Кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Київ, Україна

Вступ. У сучасних умовах розвитку цифрової економіки підприємства активно впроваджують інноваційні технології в управління активами. Особливу роль у цьому процесі відіграють системи обліку та контролю запасів, які суттєво впливають на ефективність діяльності підприємства. Цифровізація також змінює підходи до консолідації фінансової звітності, забезпечуючи прозорість та оперативність даних для управлінських рішень.

Тож оцінювання запасів залишається одним із ключових питань у сфері наукових досліджень, бухгалтерського обліку та практичного менеджменту, оскільки навіть незначні зміни в логістиці або коливання цін на матеріальні ресурси можуть суттєво вплинути на загальний фінансовий результат підприємства. Теоретичні основи та методологічні підходи до оцінки запасів активно розробляються вітчизняними та зарубіжними науковцями, що дає змогу практикуючим бухгалтерам обирати найбільш ефективні інструменти для обліку. Менеджери підприємств усвідомлюють важливість точного й обґрунтованого оцінювання запасів для ухвалення стратегічних управлінських рішень. У контексті застосування міжнародних стандартів фінансової звітності МСФЗ (IFRS) питання оцінки запасів набуває ще більшої значущості, адже ці стандарти підвищують вимоги до прозорості та достовірності фінансової інформації. Відтак, оцінка запасів відіграє визначальну роль у забезпеченні ефективного фінансового управління підприємством.

Оцінка запасів за національними та міжнародними стандартами суттєво

впливає на фінансові результати підприємств і оптимізує їх діяльність. Ефективне управління запасами знижує витрати та підвищує ефективність логістичних систем. Наукові дослідження, зокрема роботи таких вчених як: Пугаченко О. Б. [1]; Гончарук С. М., Бойко О. О. [4]; Загородній А. Г., Стрижка Т. А. [3]; Дутчак І. Б., Гордієнко М. І., Коверза В. С. [2]; Шпінь В. В., Мельник Т. Г. [5]; Спірідонові К. О., Каширнікової І. О., Кірнос О. В. [6], Хаврук В. О. [7] та ін. акцентують увагу на необхідності комплексного підходу, що враховує теоретичні та практичні аспекти оцінки запасів.

Мета роботи. Дослідити сучасні підходи до обліку та контролю запасів у контексті цифрової трансформації та визначити їхній вплив на консолідацію фінансової звітності підприємства.

Матеріали та методи. Для досягнення мети було проаналізовано нормативно-правову базу, ERP-системи (SAP), технології IoT та автоматизовані облікові рішення. Застосовано методи порівняльного аналізу, синтезу, моделювання та системного підходу.

Результати та обговорення. Для належної організації обліку, контролю та аудиту запасів слід керуватися чинними законодавчими й нормативними актами, які встановлюють єдині правила ведення обліку, проведення аудиту та порядок відображення відповідної інформації у фінансовій звітності (Таблиця 1).

Таблиця 1

Нормативне забезпечення обліку запасів

Міжнародний рівень
МСБО (IAS) 2 “Запаси”
Державний рівень
Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність”
Податковий кодекс України
Інструкція “Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій”
НП(С)БО 9 “Запаси”
НП(С)БО 16 “Витрати”
НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”
НП(С)БО 2 “Консолідована фінансова звітність”
Рівень підприємства
Наказ про облікову політику

Джерело: розроблено автором на основі даних [8]

На міжнародному рівні основним документом вважається МСБО (IAS) 2 “Запаси”. Даний документ встановлює визначення та оцінку запасів при їх надходженні та використанні для підприємств, що ведуть бухгалтерський облік та складають фінансову звітність за міжнародними стандартами. Метою даного стандарту є визначення підходу до обліку запасів, надання рекомендацій, щодо визначення собівартості та подальшого визнання витрат. МСБО (IAS) 2 “Запаси” не застосовуються до: незавершеного будівництва за будівельними контрактами; фінансових інструментів; біологічних активів, пов’язаних із сільськогосподарською діяльністю та сільськогосподарською продукцією на місці збирання врожаю. Оцінку здійснюють за собівартістю або чистою вартістю реалізації, визначаючи яка з вищезазначених є меншою [8].

Управління запасами не обмежується лише обліком – це динамічний процес, що інтегрує логістику, прогнозування попиту та оптимізацію витрат. До сучасних методів управління запасами належать: Система JIT (Just-in-Time) – мінімізація складських залишків шляхом постачання матеріалів точно в строк; Метод EOQ (Economic Order Quantity) – визначення оптимального обсягу замовлення, який мінімізує сумарні витрати на зберігання та замовлення; ABC-аналіз – класифікація запасів за критерієм важливості у загальній вартості; XYZ-аналіз – оцінка стабільності попиту на запаси; MRP-системи (Material Requirements Planning) – прогнозування потреб у матеріалах з урахуванням виробничих планів; ERP-системи – інтегровані платформи управління ресурсами підприємства, які автоматизують облік і контроль запасів в реальному часі.

Застосування таких інструментів забезпечує баланс між рівнем запасів і рівнем обслуговування споживачів, знижує ризики надлишкових або дефіцитних залишків, а також сприяє підвищенню оборотності активів. Також необхідно виділити та зауважити на необхідності використання великими підприємствами програмного забезпечення для обліку та контролю запасів, яке не тільки буде інструментом для фіксації залишків і руху матеріалів, а й комплексним засобом для оптимізації запасів, та аналізу потреб у ресурсах

(Таблиця 2).

Таблиця 2

Програмне забезпечення для обліку та контролю запасів

№	Назва ПЗ	Основне призначення	Ключові функції
1	SAP	Інтегроване управління ресурсами великих підприємств	Контроль складських операцій, автоматизація ланцюга постачань, консолідація даних
2	Microsoft Dynamics 365	Комплексне рішення для управління бізнес-процесами	Управління закупівлями, запасами, логістикою, інтеграція з фінансовим обліком
3	BAS ERP	Вітчизняне рішення для управління підприємством	Облік запасів, аналітика, формування звітності згідно з НП(С)БО
4	ISpro	Система автоматизації обліку та управління	Українська програма, яка створена для автоматизації управління підприємствами. Допомогає оптимізувати основні процеси роботи підприємства від управління логістикою і складськими ресурсами до ведення бухгалтерії та податкового обліку

Джерело: розроблено автором

Застосування таких систем значно підвищує ефективність управління виробничими ресурсами, знижує ризики помилок в обліку та сприяє дотриманню вимог законодавства.

Сучасні методи обліку запасів набувають особливої значущості в умовах консолідації фінансової звітності, коли об'єднуються дані різних підприємств у єдину звітність групи компаній. Адже правильний і стандартизований облік запасів забезпечує:

1. Єдність облікових політик у межах усієї групи, що дає змогу уникнути розбіжностей у даних, викликаних різними методиками оцінки та відображення запасів;
2. Коректне усунення внутрішньогрупових операцій, зокрема реалізацій і закупівель запасів між компаніями групи, що запобігає завищенню активів і доходів у консолідованій звітності;

3. Точне відображення вартості запасів за справедливою вартістю або собівартістю, що підвищує достовірність фінансових показників і відповідність міжнародним стандартам МСФЗ (IFRS);

4. Підвищення прозорості і надійності звітності, що важливо для інвесторів, кредиторів і регуляторів;

5. Оптимізацію управлінських рішень на рівні групи завдяки доступу до уніфікованої, актуальної та повної інформації про запаси.

Висновки. Таким чином, впровадження сучасних методів обліку запасів не лише сприяє ефективному управлінню активами на окремому підприємстві, а й є ключовим елементом у формуванні якісної консолідованої фінансової звітності, що відображає реальний стан і результати діяльності бізнес-групи.

Отже, сучасні методи обліку та контролю запасів є невід'ємною складовою ефективного управління активами підприємства. Вони забезпечують точність, своєчасність і прозорість інформації, що особливо важливо при консолідації фінансової звітності в рамках групи компаній.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Pugachenko, O. V. (2004). Оцінка запасів згідно національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. *Seriia: Ekonomichni nauky - Scientific works of Kirovograd National Technical University. Series: Economic sciences, issue, 6, 218-263.* URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/81588915.pdf> (дата звернення: 18.05.2025).

2. Дутчак І., Гордієнко М., Коверза В. Порівняльний аналіз методів оцінки запасів в бухгалтерському обліку та їх вплив на фінансові результати. *Економіка та суспільство. 2024. № 62.* URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-63> (дата звернення: 18.05.2025).

3. Загородній А. Г., Стрижка Т. А. Вплив облікової політики підприємства на величину сплачуваного податку на прибуток. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2019. № 1(53). С. 229–232.* URL: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2019.1\(53\).229-232](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2019.1(53).229-232) (дата звернення:

18.05.2025).

4. Гончарук С., Бойко О. Сучасний стан та напрямки вдосконалення обліку виробничих запасів за національними і міжнародними стандартами. Молодий вчений. 2023. № 7 (119). С. 74–78. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-7-119-14> (дата звернення: 18.05.2025).

5. Шпінь В., Мельник Т. Методика оцінки запасів підприємства за вітчизняними і міжнародними стандартами обліку. Молодий вчений. 2021. № 1 (89). С. 213–219. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-1-89-43> (дата звернення: 18.05.2025).

6. Spiridonova K., Kashyrikova I., Kirnos O. Inventory management of trading enterprises in modern conditions. Economic scope. 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-68> (дата звернення: 18.05.2025).

7. Khavruk, V. O. (2012). Аналіз систем управління. The National Transport University Bulletin: A Scientific and Technical Journal, 26(2). 313-324

8. У. О. Фенц, Белова І. М. Облік і контроль виробничих запасів (за окремими видами та групами цінностей) на складі і в бухгалтерії підприємства. Західноукраїнський національний університет. URL: <https://www.wunu.edu.ua/> (дата звернення: 19.05.2025).